

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΒΙΩΣΙΜΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

«Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ
ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ESG»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΡ. ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΤΟΥΠΗΣ

ΛΑΡΙΣΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2025

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του Π.Μ.Σ. «Βιώσιμη Λογιστική, Χρηματοοικονομική και Διακυβέρνηση», του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Λάρισα, Ιανουάριος, 2025.

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας οφείλεται στη συνεισφορά και υποστήριξη ανθρώπων, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά.

Αρχικά, εκφράζω την ειλικρινή ευγνωμοσύνη μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, Δρ. Ανδρέα Κουτούπη, για την καθοδήγηση, τις πολύτιμες παρατηρήσεις και την αδιάκοπη υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδρομής. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική για την επιτυχία της προσπάθειάς μου.

Θερμές ευχαριστίες απευθύνω και στους υπόλοιπους καθηγητές του τμήματος για τις γνώσεις, τις πολύτιμες συμβουλές και την έμπνευση που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Ο ρόλος τους στη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής και ερευνητικής μου πορείας υπήρξε καθοριστικός.

Επιπλέον, θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συναδέλφους και συμφοιτητές μου για την αλληλοϋποστήριξη, τη συνεργασία και τις συζητήσεις που μας βοήθησαν να ανταπεξέλθουμε στις απαιτήσεις των σπουδών μας.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει στους επαγγελματίες και συνεργάτες που, με τις συμβουλές και τη συμβολή τους, διευκόλυναν την πορεία της εργασίας μου.

Τέλος, εκφράζω την πιο βαθιά ευγνωμοσύνη μου στην υπέροχη οικογένειά μου και τους φίλους μου. Η υπομονή τους και η αμέριστη υποστήριξη τους υπήρξαν για μένα πηγή δύναμης και έμπνευσης καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδρομής.

Με εκτίμηση,

Έβη-Χαρά (Ευφροσύνη) Δικαίου

Περιεχόμενα	
Περίληψη	5
Abstract	7
Κεφάλαιο 1	9
Εισαγωγή	9
1.1 <i>Ιστορικό και σκεπτικό</i>	9
1.2 <i>Στόχοι και Συνεισφορά της Μελέτης</i>	11
1.3 <i>Μεθοδολογία και Δομή της Έρευνας</i>	13
Κεφάλαιο 2	15
Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου: Έννοιες και Πλαίσια	15
2.1 <i>Ορισμός και Στόχοι Εσωτερικού Ελέγχου</i>	15
2.2 <i>Πλαίσιο COSO και Εφαρμογή του στις ESG Αναφορές</i>	19
2.3 <i>Συστήματα Διαχείρισης Κινδύνων και Σχέση με τις ESG Γνωστοποιήσεις</i>	22
Κεφάλαιο 3	25
Μη Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση και ESG Γνωστοποιήσεις	25
3.1 <i>Σημασία των ESG Παραμέτρων στην Εταιρική Διακυβέρνηση</i>	25
3.2 <i>Βασικά Πρότυπα Αναφοράς ESG</i>	31
3.3 <i>Ρυθμιστικό Πλαίσιο στην ΕΕ και την Ελλάδα (CSRD, Ν. 5164/2024)</i>	35
Κεφάλαιο 4	39
Ο Ρόλος των Εσωτερικών Ελέγχων στις ESG Γνωστοποιήσεις	39
4.1 <i>Διεθνείς Πρακτικές και Μελέτες Περίπτωσης</i>	39
4.2 <i>Εφαρμογή στις Εισηγμένες Εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αθηνών</i>	43
Κεφάλαιο 5	47
Προκλήσεις και Περιορισμοί στις ESG Αναφορές	47
5.1 <i>Ρυθμιστικές Απαιτήσεις και Προσδοκίες Αγοράς</i>	47
5.2 <i>Κενά στις τρέχουσες πρακτικές αναφοράς ESG</i>	49
5.3 <i>Αδυναμίες στα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου</i>	50

5.4 Ανεπαρκής Απόδειξη Οικονομικών Οφελών	51
5.5 Ζητήματα Διαφάνειας και Ακρίβειας Δεδομένων.....	52
5.6 Ελλιπής Ενσωμάτωση ESG στην Επιχειρηματική Στρατηγική.....	53
Κεφάλαιο 6.....	54
Η Συμβολή των Εσωτερικών Ελέγχων στη Διασφάλιση των ESG Αναφορών ...	54
6.1 Ενίσχυση Διαφάνειας και Αξιοπιστίας.....	54
6.2 Εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και εταιρική φήμη	62
6.3 Ο Ρόλος των Επιτροπών Ελέγχου και των ESG Ratings.....	65
Κεφάλαιο 7.....	67
Συζήτηση - Σχολιασμός	67
7.1 Κύρια Συμπεράσματα	67
7.2 Εντοπισμός Κενών στη Βιβλιογραφία.....	74
7.3 Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα και Βελτίωση Πρακτικών ESG	77
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	79

«Η Συμβολή των Πλαισίων Διακυβέρνησης και των Εσωτερικών Ελέγχων στην Αξιοπιστία των Γνωστοποιήσεων ESG»

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τον κρίσιμο ρόλο των πλαισίων εταιρικής διακυβέρνησης, των εσωτερικών ελέγχων και των μηχανισμών διασφάλισης στην προώθηση της ακρίβειας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας στις γνωστοποιήσεις ESG (Περιβάλλον, Κοινωνία και Διακυβέρνηση). Καθώς οι πρακτικές υποβολής εκθέσεων ESG αποκτούν αυξανόμενη σημασία στις παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι οργανισμοί καλούνται να προσαρμόσουν τις δομές διακυβέρνησής τους προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις για διαφάνεια και λογοδοσία από τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους επενδυτές και τις ρυθμιστικές αρχές.

Η μελέτη αναλύει εμπειρικές έρευνες που αναδεικνύουν τον ρόλο των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου, των εξωτερικών υπηρεσιών διασφάλισης και των επιτροπών ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων, στη μείωση σφαλμάτων δεδομένων και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών στις γνωστοποιήσεις ESG. Τα κύρια ευρήματα υπογραμμίζουν τη ζωτική σημασία των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, οι οποίοι, όταν υποστηρίζονται από ισχυρές δομές διακυβέρνησης, συμβάλλουν καθοριστικά στην αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων ESG. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διαχείριση των ESG κινδύνων που ενσωματώνονται στα ευρύτερα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των οργανισμών.

Επιπλέον, εξετάζεται ο ρόλος των επιτροπών ελέγχου και των μηχανισμών εξωτερικής διασφάλισης στη βελτίωση της ποιότητας των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Αυτοί οι μηχανισμοί όχι μόνο ενισχύουν την αξιοπιστία και τη φήμη των εταιρειών, αλλά συμβάλλουν και στη μείωση περιπτώσεων παραλείψεων και λαθών στις γνωστοποιήσεις ESG.

Η έρευνα αναδεικνύει επίσης σημαντικούς περιορισμούς στις τρέχουσες πρακτικές αναφοράς ESG. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η έλλειψη συνέπειας στα πρότυπα αναφοράς, η δυσκολία ενσωμάτωσης των ESG παραμέτρων στις δομές εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και η έλλειψη σύγκλισης μεταξύ τομέων και γεωγραφικών περιοχών.

Η παρούσα μελέτη συνεισφέρει στη διεύρυνση της βιβλιογραφίας για τη διακυβέρνηση ESG, παρέχοντας πρακτικές κατευθύνσεις στις επιχειρήσεις που επιδιώκουν να βελτιώσουν τις πρακτικές αναφοράς τους και να ανταποκριθούν στις συνεχώς εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς και των ρυθμιστικών αρχών.

Λέξεις Κλειδιά:

- Περιβάλλον, Κοινωνία και Διακυβέρνηση (ESG)
- Πρότυπα αναφοράς ESG
- Πλαίσια Εταιρικής Διακυβέρνησης
- Εσωτερικοί έλεγχοι και μηχανισμοί διασφάλισης
- Διαφάνεια και λογοδοσία στην αναφορά ESG

Κωδικοί JEL:

- G38 - Κρατική Πολιτική και Κανονιστική Ρύθμιση
- K23 - Ρυθμιζόμενες Βιομηχανίες και Διοικητικό Δίκαιο
- M42 - Ελεγκτική
- O16 - Οικονομική Ανάπτυξη: Χρηματοπιστωτικές Αγορές, Αποταμίευση και Επένδυση Κεφαλαίου, Εταιρικά Χρηματοοικονομικά και Διακυβέρνηση
- Q01 - Βιώσιμη Ανάπτυξη

"The Contribution of Governance Frameworks and Internal Audits to the Reliability of ESG Disclosures"

Abstract

This study examines the critical role of corporate governance frameworks, internal audits, and assurance mechanisms in promoting the accuracy, transparency, and reliability of ESG (Environmental, Social, and Governance) disclosures. As ESG reporting practices gain increasing importance in global business activities, organizations are called upon to adapt their governance structures to meet the growing demands for transparency and accountability from stakeholders, investors, and regulatory authorities.

The study analyzes empirical research that highlights the role of internal audit functions, external assurance services, and audit committees in risk management, reducing data inaccuracies, and enhancing stakeholder trust in ESG disclosures. The key findings underscore the vital significance of internal audit mechanisms, which, when supported by robust governance structures, play a decisive role in ensuring the reliability of ESG disclosures. Particular emphasis is placed on the management of ESG risks integrated into organizations' broader risk management systems.

Furthermore, the study explores the role of audit committees and external assurance mechanisms in improving the quality of non-financial information. These mechanisms not only bolster corporate credibility and reputation but also contribute to minimizing instances of omissions and errors in ESG disclosures.

The research also identifies significant limitations in current ESG reporting practices. These include the lack of consistency in reporting standards, challenges in integrating ESG parameters into corporate governance frameworks, and the absence of convergence across industries and geographical regions.

This study contributes to the expanding literature on ESG governance, offering practical guidance for companies seeking to enhance their ESG reporting practices and meet the evolving expectations of markets and regulatory authorities.

Key Words:

- Environmental, Social, and Governance (ESG)
- ESG Reporting Standards
- Corporate Governance Frameworks
- Internal Controls and Assurance Mechanisms
- Transparency and Accountability in ESG Reporting

JEL Codes:

- G38 - Government Policy and Regulation
- K23 - Regulated Industries and Administrative Law
- M42 – Auditing
- O16 - Economic Development: Financial Markets; Saving and Capital Investment; Corporate Finance and Governance
- Q01 - Sustainable Development

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1 Ιστορικό και σκεπτικό

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της σύγχρονης εταιρικής διακυβέρνησης, με στόχο τη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων, την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών αναφορών, καθώς και τη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς (Amine & Azeddine, 2020). Ο εσωτερικός έλεγχος αναδείχθηκε ως κρίσιμο ζήτημα μετά από πολλές εταιρικές αποτυχίες, όπως αυτές των Enron και WorldCom, αναδεικνύοντας την ανάγκη για αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου της απάτης και των ανήθικων πρακτικών που οδηγούν σε παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού περιβάλλοντος των οργανισμών και έχει αναπτυχθεί μέσα από διάφορα πλαίσια, όπως το πλαίσιο της Επιτροπής Χρηγικών Οργανισμών της Επιτροπής Treadway (COSO) (Henk, 2020). Τα πλαίσια αυτά επικεντρώνονται στην αξιολόγηση κινδύνων, στις δραστηριότητες ελέγχου, στην παρακολούθηση και στην επικοινωνία πληροφοριών, τα οποία θεωρούνται θεμελιώδη για τη λειτουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου. Τα τελευταία χρόνια, η περιβαλλοντική, κοινωνική και διοικητική αναφορά (Environmental – Social – Governance, ESG) έχει αναδειχθεί ως κρίσιμη πτυχή της εταιρικής λογοδοσίας και της βιωσιμότητας (Chopra et al., 2024). Οι παράγοντες ESG αξιολογούν τις επιδόσεις ενός οργανισμού σε περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διοικητικούς τομείς, πέρα από τις παραδοσιακές δημοσιονομικές μετρήσεις (Oprean-Stan et al., 2020). Αυτή η εξέλιξη οφείλεται στην αυξανόμενη πίεση από ενδιαφερόμενα μέρη για διαφάνεια και ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές, την ενίσχυση της ρυθμιστικής εποπτείας και την αυξημένη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη βιωσιμότητα και τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας (Chopra et al., 2024).

Πλαίσια υποβολής εκθέσεων ESG, όπως η Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Υποβολή Εκθέσεων (Global Reporting Initiative - GRI), το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων Βιωσιμότητας (Sustainability Accounting Standards Board - SASB) και η Ομάδα Εργασίας για τις Χρηματοοικονομικές Γνωστοποιήσεις που Σχετίζονται με το Κλίμα (Task Force on Climate – Related Financial Disclosures - TCFD), έχουν θεσπίσει

κατευθυντήριες γραμμές για τη μέτρηση και τη γνωστοποίηση των επιδόσεων ESG (Elidrisy & Free Zone, 2024). Αυτά τα πλαίσια καθοδηγούν τους οργανισμούς στον συνυπολογισμό των πτυχών ESG στις επιχειρηματικές και διαχειριστικές στρατηγικές τους για τη βιωσιμότητα.

Στην Ευρώπη, το κανονιστικό πλαίσιο έχει ενισχυθεί με την Οδηγία για την Εταιρική Αναφορά Βιωσιμότητας (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 2023, αντικαθιστώντας την Οδηγία για τη Δημοσιοποίηση Μη Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Non - Financial Reporting Directive – NFRD). Η CSRD διευρύνει το πεδίο εφαρμογής, εντάσσοντας περισσότερες επιχειρήσεις, όπως μεγάλες εταιρείες και εισηγμένες Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Οι εταιρείες υποχρεούνται να υποβάλλουν εκθέσεις βάσει των Ευρωπαϊκών Προτύπων Αναφοράς Βιωσιμότητας (European Sustainability Reporting Standards – ESRS), που αναπτύχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Συμβούλων για τις Χρηματοοικονομικές Αναφορές (European Financial Reporting Advisory Group – EFRAG).

Στην Ελλάδα, το εθνικό πλαίσιο καθορίστηκε με τον Ν. 4403/2016 και επεκτάθηκε με τον Ν. 5164/2024, ο οποίος ευθυγραμμίζεται με τις απαιτήσεις της CSRD, καλύπτοντας κυρίως μεγάλες εταιρείες. Οι νέες απαιτήσεις επικεντρώνονται στη δημοσιοποίηση εκτενέστερων στοιχείων και στη χρήση των προτύπων ESRS για την ανάπτυξη εκθέσεων βιωσιμότητας.

Η υποβολή εκθέσεων ESG τυποποιείται και ρυθμίζεται όλο και περισσότερο, καθιστώντας τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου κρίσιμα για την επαλήθευση της ακρίβειας, της πληρότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων ESG (Crawford & Nilsson, 2023). Οι εσωτερικοί έλεγχοι για τα δεδομένα όχι μόνο συμβάλλουν στη διαχείριση των κινδύνων που σχετίζονται με την παραποίηση των δεδομένων και τη μη συμμόρφωση, αλλά ενισχύουν επίσης την εμπιστοσύνη των μετόχων στις προσπάθειες της εταιρείας για βιωσιμότητα. Οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διαδικασία υποβολής εκθέσεων ESG, εξασφαλίζοντας ότι η εισαγωγή, η επαλήθευση και η δημοσιοποίηση των δεδομένων διαχειρίζονται με αποτελεσματικότητα, καθιστώντας δυνατή την ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων και την ανταπόκριση στις προσδοκίες του κοινού απέναντι στις εταιρείες (Crawford & Nilsson, 2023).

1.2 Στόχοι και Συνεισφορά της Μελέτης

Το σκεπτικό της παρούσας ανασκόπησης προκύπτει από την αυξανόμενη διασταύρωση των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου και της αναφοράς ESG. Παρόλο που η CSRD έχει θεσπίσει αυστηρές κατευθυντήριες γραμμές για τις γνωστοποιήσεις ESG, παραμένουν ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσονται οι εσωτερικοί έλεγχοι για την παροχή τυποποιημένης ποιότητας και ακρίβειας γνωστοποιήσεων. Με τη διερεύνηση του ρόλου των εσωτερικών ελέγχων στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με την ESG, η παρούσα ανασκόπηση επιδιώκει να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές και συστάσεις για την ενίσχυση της διακυβέρνησης και της συμμόρφωσης στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά.

Ο ερευνητικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει την αλληλεπίδραση μεταξύ των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, εστιάζοντας ειδικά στις γνωστοποιήσεις ESG. Η μελέτη αποσκοπεί στην αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο οι ισχυροί μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου συμβάλλουν στην αξιοπιστία, τη διαφάνεια και την ακρίβεια των εκθέσεων ESG. Επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες απαιτήσεις των κανονιστικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών για ολοκληρωμένες μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, οι οποίες έχουν καταστεί αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης εταιρικής διακυβέρνησης και της λογοδοσίας.

Ο στόχος αυτός υποστηρίζεται από την αυξανόμενη σημασία των παραγόντων ESG στις επενδυτικές αποφάσεις, την εταιρική φήμη και τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας. Επικεντρώνοντας στις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, η έρευνα στοχεύει να παράσχει γνώσεις ειδικά για το ελληνικό πλαίσιο, ενώ ταυτόχρονα παραλληλίζει τις διεθνείς πρακτικές και πλαίσια. Η μελέτη επιδιώκει επίσης να εντοπίσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες κατά την ενσωμάτωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες υποβολής εκθέσεων ESG, βάσει της Οδηγίας 2022/2464 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου CSRD, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελλάδα από τον Ν. 5164/2024, και να προτείνει λύσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών αυτών.

Μια άλλη βασική πτυχή του ερευνητικού στόχου είναι η αξιολόγηση της ευθυγράμμισης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου με τα παγκοσμίως αναγνωρισμένα πρότυπα

αναφοράς ESG, όπως τα ESRS, ως εργαλεία εφαρμογής της CSRD, το GRI, το SASB και το TCFD.

Η έρευνα θα διερευνήσει περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο οι εσωτερικοί έλεγχοι μετριάζουν τους κινδύνους που συνδέονται με την υποβολή εκθέσεων ESG, όπως οι ανακρίβειες, το greenwashing ή η μη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις, ενισχύοντας έτσι την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και την εταιρική αξιοπιστία. Δίνοντας έμφαση στις μοναδικές προκλήσεις και ευκαιρίες που αντιμετωπίζουν οι εισηγμένες στο ελληνικό χρηματιστήριο εταιρείες, η μελέτη επιδιώκει να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ θεωρητικών πλαισίων και εφαρμογών στον πραγματικό κόσμο, παρέχοντας χρήσιμες γνώσεις για τις επιχειρήσεις, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους ακαδημαϊκούς.

1.3 Μεθοδολογία και Δομή της Έρευνας

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει βιβλιογραφικό χαρακτήρα και επικεντρώνεται στην κριτική σύνθεση και ανάλυση της υπάρχουσας ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε βασίστηκε σε άρθρα υψηλής ακαδημαϊκής ποιότητας, ενισχύοντας τη θεωρητική κατανόηση και την πρακτική εφαρμογή των εσωτερικών ελέγχων στο πεδίο της μη χρηματοοικονομικής αναφοράς. Οι κύριες πηγές της έρευνας προέρχονται από περιοδικά με κριτές, τα οποία περιλαμβάνονται στον Οδηγό Ακαδημαϊκών Περιοδικών του Association of Business Schools (ABS), με έμφαση στις βαθμίδες 3* και 4*. Οι πηγές αυτές παρέχουν ισχυρές θεωρητικές και εμπειρικές γνώσεις σχετικά με τον ρόλο των εσωτερικών ελέγχων στη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, ιδίως στο πλαίσιο των γνωστοποιήσεων Περιβάλλοντος, Κοινωνίας και Διακυβέρνησης (ESG).

Για τη διασφάλιση μιας ολοκληρωμένης και υψηλής ποιότητας βιβλιογραφικής ανασκόπησης, ακολουθήθηκε μια συστηματική προσέγγιση στην επιλογή των μελετών. Οι αρχικές αναζητήσεις πραγματοποιήθηκαν σε ακαδημαϊκές βάσεις δεδομένων, όπως οι Scopus, Web of Science, Google Scholar και Emerald Insight, χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά όπως: *συστήματα εσωτερικού ελέγχου, αναφορά ESG, μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, πλαίσιο COSO και εταιρική διακυβέρνηση*.

Τα κριτήρια συμπερίληψης έδωσαν προτεραιότητα σε άρθρα που επικεντρώνονται στις εφαρμογές των εσωτερικών ελέγχων στην αναφορά ESG, στη σύνδεση των εσωτερικών ελέγχων με την εταιρική διακυβέρνηση, καθώς και στη συνάφεια των ερευνών με το ρυθμιστικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας.

Η έρευνα ενσωμάτωσε περιπτωσιολογικές μελέτες και εμπειρικές αναλύσεις από διεθνείς πρακτικές, με ιδιαίτερη έμφαση στις εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Η διπλή αυτή εστίαση —σε θεωρητικά πλαίσια και πρακτικές εφαρμογές— επέτρεψε στη μελέτη να εντοπίσει κενά στη βιβλιογραφία και να προτείνει στοχευμένες συστάσεις.

Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν δευτερεύουσες πηγές, όπως κανονιστικά έγγραφα, πρότυπα (GRI, SASB, TCFD, ESRS) και εθνική νομοθεσία (π.χ. CSRD, Ν. 5164/2024), προκειμένου να ενσωματωθούν τα ευρήματα στο αντίστοιχο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Η εργασία διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια, με κάθε κεφάλαιο να βασίζεται στο προηγούμενο, προσφέροντας μια συνεκτική ανάλυση του ρόλου των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στην αναφορά ESG:

Κεφάλαιο 2: Εισάγονται οι θεμελιώδεις έννοιες και οι στόχοι των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, με έμφαση στο πλαίσιο COSO και την εφαρμογή του στις γνωστοποιήσεις ESG. Εξετάζεται επίσης η σχέση μεταξύ συστημάτων διαχείρισης κινδύνου και αναφοράς ESG.

Κεφάλαιο 3: Αναλύεται η σημασία των παραμέτρων ESG στην εταιρική διακυβέρνηση, ενώ παρουσιάζονται τα βασικά πρότυπα αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των GRI, SASB, TCFD και ESRS. Εξετάζονται, επίσης, τα ρυθμιστικά πλαίσια στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα.

Κεφάλαιο 4: Εξετάζονται διεθνείς πρακτικές και περιπτώσεις μελέτης, με έμφαση στις εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Υπογραμμίζονται τα υπάρχοντα κενά στη βιβλιογραφία που αφορούν τους εσωτερικούς ελέγχους και την αναφορά ESG.

Κεφάλαιο 5: Αναλύονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί αναφορικά με την εκπλήρωση των απαιτήσεων αναφοράς ESG. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν κανονιστικές απαιτήσεις, κενά στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, θέματα διαφάνειας και οικονομικούς περιορισμούς.

Κεφάλαιο 6: Αναδεικνύεται ο κρίσιμος ρόλος των εσωτερικών ελέγχων στη βελτίωση της διαφάνειας, τον μετριασμό των κινδύνων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις αναφορές ESG. Παρουσιάζονται οι ρόλοι των επιτροπών ελέγχου και οι αξιολογήσεις ESG ως μέσα επίτευξης αυτών των στόχων.

Κεφάλαιο 7: Το τελευταίο κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα της μελέτης και παρέχει πρακτικές συστάσεις για τη βελτίωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, με στόχο την ενίσχυση της αξιοπιστίας και της αποτελεσματικότητας της αναφοράς ESG.

Η παρούσα δομημένη προσέγγιση εξασφαλίζει μια λογική ροή ιδεών, ξεκινώντας από τις θεμελιώδεις έννοιες και καταλήγοντας σε εξειδικευμένες εφαρμογές, προκλήσεις και προτάσεις. Συνδυάζοντας θεωρητικά πλαίσια με πρακτικές γνώσεις, η εργασία παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση του αντικειμένου, προσφέροντας πολύτιμες συνεισφορές τόσο στο ακαδημαϊκό όσο και στο επαγγελματικό κοινό.

Κεφάλαιο 2

Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου: Έννοιες και Πλαίσια

2.1 Ορισμός και Στόχοι Εσωτερικού Ελέγχου

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου έχουν καθοριστική σημασία για τη διασφάλιση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών αναφορών στους οργανισμούς. Τα συστήματα αυτά προορίζονται να παρέχουν εύλογη διασφάλιση ότι οι στόχοι πρόκειται να επιτευχθούν- αυτό ισχύει ιδίως όσον αφορά τους επιχειρησιακούς στόχους, την ακρίβεια και την πληρότητα τόσο των οικονομικών όσο και άλλων πληροφοριών και την τήρηση του νόμου (Daif&Jalal, 2022; Al-Zwyalif, 2015). Οι εσωτερικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν διάφορα βασικά στοιχεία, όπως το Περιβάλλον Ελέγχου, την Αξιολόγηση Κινδύνων, τις Δραστηριότητες Ελέγχου, την Πληροφόρηση και την Επικοινωνία και την Παρακολούθηση (Ajao&Oluwadamilola, 2020; Al-Zwyalif, 2015).

Η αυξανόμενη έμφαση στη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, ιδίως όσον αφορά τους ESG παράγοντες, έχει αναδείξει τον κρίσιμο ρόλο των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με αυτές τις γνωστοποιήσεις (Bakker et al., 2024). Η ολοκληρωμένη υποβολή εκθέσεων προσφέρει στα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι επενδυτές και οι ρυθμιστικές αρχές, χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις πρωτοβουλίες βιωσιμότητας ενός οργανισμού, την εταιρική ευθύνη και το σύστημα διακυβέρνησης. Κατά συνέπεια, το ζήτημα της ανάπτυξης μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αξιοπιστίας των εν λόγω εκθέσεων έχει καταστεί υψηλή προτεραιότητα για πολλούς οργανισμούς. Οι αποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι είναι απαραίτητοι για τον μετριασμό των κινδύνων που συνδέονται με ανακριβείς ή ελλιπείς μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, ενισχύοντας την αξιοπιστία των εν λόγω εκθέσεων (Bakker et al., 2024).

Όταν εφαρμόζονται στις μη χρηματοοικονομικές αναφορές, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου βοηθούν έναν οργανισμό να διασφαλίσει ότι τα δημοσιοποιούμενα δεδομένα είναι ακριβή, πλήρη και ανταποκρίνονται στα καθορισμένα πρότυπα βιωσιμότητας. Οι εταιρείες με ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου διαθέτουν επαρκείς δομές για τη δημιουργία και την υποβολή ακριβών μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών λόγω του

αυξανόμενου ενδιαφέροντος του κοινού για τις πληροφορίες ESG (Polovnyk&Korol, 2024). Τέτοια συστήματα όχι μόνο προστατεύουν τα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων μερών, αλλά βοηθούν επίσης τους οργανισμούς να επιδείξουν τη δέσμευσή τους στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Corporate Social Responsibility – CSR) και τις πρακτικές βιωσιμότητας. Επιπλέον, οι εσωτερικοί έλεγχοι μπορούν να ενσωματώσουν τις μη χρηματοοικονομικές μετρήσεις στις συνολικές αξιολογήσεις των επιδόσεων του οργανισμού, συνδέοντας αυτές τις μετρήσεις με τους στρατηγικούς στόχους και εξασφαλίζοντας την ευθυγράμμιση με τους μακροπρόθεσμους στόχους βιωσιμότητας (Polovnyk&Korol, 2024).

Η έρευνα των Drogalas, Anagnostopoulou, Koutoupis και Pazarskis (2018) εμβαθύνει στη σχέση μεταξύ παραγόντων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης, παρέχοντας πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων ελέγχου και διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τα ευρήματα, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια συστηματική και δομημένη διαδικασία, η οποία αξιολογεί τη λειτουργικότητα και αποδοτικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών ενός οργανισμού. Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της υποστήριξης από τη διοίκηση για την αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης. Ειδικότερα, διαπιστώνεται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προστασία των οργανωτικών πόρων, τη βελτίωση της λειτουργικής αποδοτικότητας και τη διασφάλιση της λογοδοσίας. Παράλληλα, υπογραμμίζονται οι προληπτικές και ανιχνευτικές λειτουργίες των ελέγχων, οι οποίες συμβάλλουν στη συμμόρφωση με κανονιστικές απαιτήσεις και στη δημιουργία εμπιστοσύνης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Συνδέοντας τον εσωτερικό έλεγχο με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, η μελέτη υπογραμμίζει τη συμβολή του στη διασφάλιση οργανωτικής ακεραιότητας, στην τήρηση κανονισμών και στη βιώσιμη απόδοση, ενισχύοντας έτσι την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων και την αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων.

Οι στόχοι των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου υπερβαίνουν την απλή συμμόρφωση με νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις, καθώς αποσκοπούν στην προώθηση μιας κουλτούρας λογοδοσίας και ηθικής συμπεριφοράς εντός των οργανισμών. Αξιόπιστες διαδικασίες αναφοράς μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών ενισχύουν την αξιοπιστία των επιχειρήσεων, γεγονός που αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην εποχή μας, λόγω της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τις πρακτικές και τις ενέργειες

των μεγάλων εταιρειών. Οι δείκτες μη χρηματοοικονομικών επιδόσεων αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, καθώς οι διοικήσεις των οργανισμών επιδιώκουν να επικοινωνήσουν πειστικά τις βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες πρωτοβουλίες τους προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατηγική ενσωμάτωση των στόχων μη χρηματοοικονομικών επιδόσεων κρίνεται απαραίτητη. Ο ρόλος των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου έγκειται στη διασφάλιση ότι αυτοί οι στόχοι επιτυγχάνονται με συνέπεια, αξιοπιστία και επαληθευσιμότητα, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη στις εταιρικές εκθέσεις και τη διαφάνεια στις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη (Polonyk & Korol, 2024).

Οι Wehrhahn και Velte (2024) παρέχουν μια εκτενή ανάλυση της σχέσης μεταξύ επιτροπών ελέγχου, εξωτερικών ελεγκτών και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, συμβάλλοντας σημαντικά στην κατανόηση της αποτελεσματικής λειτουργίας αυτών των μηχανισμών. Η μελέτη υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στη διασφάλιση της λογοδοσίας, στη διαχείριση κινδύνων και στη συμμόρφωση με κανονιστικές απαιτήσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στην υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας. Επιπλέον, εξετάζεται η συνεισφορά των επιτροπών ελέγχου στην παρακολούθηση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, καθώς και η εμπλοκή των εξωτερικών ελεγκτών στην ενίσχυση των διαδικασιών διασφάλισης και παρακολούθησης. Η ανάλυση αποκαλύπτει ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ενσωματώνονται σε διεθνή πρότυπα, όπως το πλαίσιο COSO, με στόχο την καθιέρωση αξιόπιστων διαδικασιών διακυβέρνησης και την αποτελεσματική υποβολή εκθέσεων βιώσιμης ανάπτυξης.

Αρκετές έρευνες έχουν ομολογήσει την άποψη ότι οι οργανισμοί με αποτελεσματικούς εσωτερικούς ελέγχους παρέχουν καλύτερη ποιότητα μη χρηματοοικονομικών αναφορών. Οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι ευεργετικοί για την ενίσχυση της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων που σχετίζονται με τις πρακτικές ESG, αυξάνοντας έτσι την ποιότητα των εκθέσεων. Η έρευνα των Daif και Jalal (2022) έχει δείξει ότι τα αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου ενισχύουν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών, γεγονός που είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τα ενδιαφερόμενα μέρη και την καλλιέργεια μακροπρόθεσμων σχέσεων. Συγκεκριμένα, η ανάθεση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στην υποβολή εκθέσεων έχει αποδειχθεί ότι ενισχύει τη λογοδοσία και τη διαφάνεια σε οντότητες όπως ο δημόσιος τομέας και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί (Mayanih&Setiyawati, 2020; Muhtar, 2022). Τα ευρήματα αυτά

υπογραμμίζουν τη σημασία των ισχυρών εσωτερικών ελέγχων για την επίτευξη υψηλής ποιότητας, αξιόπιστων μη χρηματοοικονομικών αναφορών.

Συμπερασματικά, ο ρόλος των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αξιοπιστίας. Τα συστήματα αυτά επιτρέπουν στους οργανισμούς να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, να εφαρμόζουν τα σωστά πρότυπα και να παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη πλήρη πληροφόρηση. Λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική ανάπτυξη του συστήματος εταιρικών εκθέσεων βιωσιμότητας, ο ρόλος των εσωτερικών ελέγχων δεν αφορά μόνο τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις· αφορά την προώθηση μιας κουλτούρας ακεραιότητας, διαφάνειας και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.

2.2 Πλαίσιο COSO και Εφαρμογή του στις ESG Αναφορές

Οι οργανισμοί αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο την ανάγκη για την ανάπτυξη ισχυρών εσωτερικών ελέγχων και συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, τα οποία είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των παραγόντων ESG και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας. Το Πλαίσιο COSO "Internal Control – Integrated Framework" (COSO, 2013) έχει αναδειχθεί ως ιδιαίτερα σημαντικό στο πεδίο της υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας. Το εν λόγω Πλαίσιο, παράλληλα με το COSO "Enterprise Risk Management (ERM) – Integrating with Strategy and Performance", το οποίο δημοσιεύθηκε το 2017, αποτελούν δοκιμασμένα μέσα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εσωτερικών ελέγχων και συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, παρέχοντας πολύτιμη υποστήριξη στην ενίσχυση της αναφοράς ESG.

Οι πρακτικές εσωτερικού ελέγχου και διαχειριστικού ελέγχου είναι βαθιά αλληλένδετες. Ο διαχειριστικός έλεγχος επικεντρώνεται στην καθοδήγηση των οργανισμών μέσω του περιβάλλοντός τους για την επίτευξη τόσο βραχυπρόθεσμων όσο και μακροπρόθεσμων στόχων (Otley&Soin, 2014). Από την άλλη πλευρά, ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει αυτή τη διαδικασία παρέχοντας εύλογη διασφάλιση όσον αφορά τη λειτουργική αποτελεσματικότητα, την ακρίβεια της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και τη συμμόρφωση με τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς και πολιτικές (COSO, 2013). Ενώ οι Otley και Soin (2014) αναγνωρίζουν την εταιρική διακυβέρνηση και τη διαχείριση κινδύνων ως αναδυόμενες τάσεις στο πλαίσιο του διαχειριστικού ελέγχου, οι Speklé και Kruis (2014) υποστηρίζουν ότι η έννοια του εσωτερικού ελέγχου είναι πιο σύνθετη. Μία από τις προκλήσεις τόσο για τους ερευνητές όσο και για τους επαγγελματίες έγκειται στο γεγονός ότι ο ορισμός του εσωτερικού ελέγχου που ενσωματώνεται σε νομικά πλαίσια, όπως ο Νόμος Sarbanes-Oxley Act (SOX) του 2002 στις ΗΠΑ, η Οδηγία 2014/56/ΕΕ και ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 537/2014 για τον υποχρεωτικό έλεγχο, διαφέρουν σημαντικά από άλλα επίσημα πλαίσια, όπως το COSO ή το μοντέλο των τριών γραμμών άμυνας, τα οποία υιοθετούν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου.

Ο πρώτος τομέας ανάπτυξης που το Πλαίσιο COSO εισήγαγε στην υποβολή εκθέσεων ESG είναι η εστίαση στην ενσωμάτωση της διαχείρισης κινδύνων. Το Πλαίσιο προσδιορίζει πέντε βασικά στοιχεία: Περιβάλλον ελέγχου, Αξιολόγηση κινδύνων, Δραστηριότητες ελέγχου, Πληροφόρηση και Επικοινωνία και Δραστηριότητες

παρακολούθησης, τα οποία πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη και εφαρμογή ορθών εσωτερικών ελέγχων (Tadesse et al., 2021). Με την εφαρμογή αυτών των στοιχείων, οι οργανισμοί μπορούν να εντοπίζουν και να διαχειρίζονται συστηματικά τους κινδύνους που σχετίζονται με τα ESG, βελτιώνοντας έτσι την ποιότητα και την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεών τους (Harasheh&Provasi, 2022). Η ενσωμάτωση αυτής της προσέγγισης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς οι αναφορές για τα ESG αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις, όπως η έλλειψη τυποποίησης και επαλήθευσης των πληροφοριών (Chen, 2024), γεγονός που μπορεί να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών.

Το Πλαίσιο COSO παρέχει μια δομημένη προσέγγιση για την ενσωμάτωση της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τους παράγοντες ESG στο συνολικό πλαίσιο διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνων μιας επιχείρησης. Έρευνες δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις που υιοθετούν το Πλαίσιο COSO ενισχύουν τη λογοδοσία και τη διαφάνεια, δύο βασικά στοιχεία για την κατάρτιση αξιόπιστων και συνεπών εκθέσεων ESG (Dickins & Fay, 2016). Επιπλέον, η έμφαση του Πλαισίου στο Περιβάλλον Ελέγχου ενθαρρύνει τους οργανισμούς να καλλιεργήσουν μια κουλτούρα ηθικής συμπεριφοράς και συμμόρφωσης, παράγοντες ζωτικής σημασίας για τη διαχείριση ζητημάτων ESG (Fourie & Ackermann, 2013). Αυτή η πολιτισμική αλλαγή μπορεί να οδηγήσει σε πιο ολοκληρωμένες και αξιόπιστες γνωστοποιήσεις ESG, συμβάλλοντας στην καλύτερη εναρμόνιση των οργανισμών με τις προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών και τις κανονιστικές απαιτήσεις (Abhayawansa & Adams, 2021).

Η εφαρμογή του Πλαισίου COSO στις αναφορές ESG συμπληρώνει επίσης το ζήτημα της διασφάλισης και της επαλήθευσης των πληροφοριών ESG, όπως υπογραμμίζουν οι Harasheh και Provasi, οι οποίοι ανέπτυξαν το επιχείρημα ότι η ενσωμάτωση των παραγόντων ESG στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου εξασφαλίζει ένα εύλογο επίπεδο διασφάλισης όσον αφορά την αξιοπιστία των πληροφοριών ESG (Harasheh&Provasi, 2022). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό υπό το πρίσμα του αυξανόμενου ελέγχου από τους επενδυτές και τις ρυθμιστικές αρχές όσον αφορά την ακρίβεια και την πληρότητα των γνωστοποιήσεων των στοιχείων ESG (Abdullah&Haron, 2022). Αξιοποιώντας το Πλαίσιο COSO, οι οργανισμοί μπορούν να εφαρμόσουν ελέγχους που ενισχύουν την ακεραιότητα των διαδικασιών αναφοράς ESG, μειώνοντας έτσι τους κινδύνους που σχετίζονται με ανακριβείς ή παραπλανητικές πληροφορίες.

Εκτός αυτού, υπάρχει ανάγκη να παρουσιάζονται οι εκθέσεις ESG με συνεπή και συγκρίσιμο τρόπο λόγω των αλλαγών στα πλαίσια αναφοράς ESG. Το πλαίσιο COSO μπορεί να αποτελέσει την καλύτερη βάση για τον οργανισμό ώστε να αντιμετωπίσει τις πολύπλευρες απαιτήσεις των διαφόρων προτύπων και κανονισμών για την υποβολή εκθέσεων ESG (Kotsantonis&Serafeim, 2019). Ευθυγραμμίζοντας τους εσωτερικούς ελέγχους τους με το Πλαίσιο COSO, οι οργανισμοί μπορούν να διαχειριστούν καλύτερα τις ποικίλες απαιτήσεις των διαφορετικών πλαισίων αναφοράς, οδηγώντας τελικά σε πιο συνεκτικές και ολοκληρωμένες πρακτικές αναφοράς ESG (Buallay, 2019).

Εν κατακλείδι, το Πλαίσιο COSO , αξιοποιώντας τη δομημένη μεθοδολογία του στη διαχείριση κινδύνων και τον εσωτερικό έλεγχο. Η ενσωμάτωση των παραγόντων ESG στο συνολικό σύστημα διακυβέρνησης συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας των γνωστοποιήσεων, ενισχύοντας έτσι την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και την κανονιστική συμμόρφωση.

2.3 Συστήματα Διαχείρισης Κινδύνων και Σχέση με τις ESG Γνωστοποιήσεις

Η δημοσιοποίηση των πληροφοριών ESG αποτελεί κρίσιμη πτυχή της εταιρικής απόδοσης, επηρεάζοντας σημαντικά τη διαχείριση κινδύνων και μειώνοντας τα επίπεδα έκθεσης σε κινδύνους (Murata & Hamori, 2021; Zhao et al., 2023). Μέσω της διαφανούς κοινοποίησης εσωτερικών και εξωτερικών δεδομένων που σχετίζονται με τους παράγοντες ESG, οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και να αντιμετωπίσουν προληπτικά εξωτερικούς κινδύνους, μετριάζοντας λειτουργικές και φήμης προκλήσεις. Για παράδειγμα, οι Murata και Hamori (2021) επισημαίνουν ότι κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις αποφεύγουν τη συσσώρευση αρνητικών ειδήσεων, μειώνοντας έτσι την πιθανότητα απότομης πτώσης στις τιμές των μετοχών. Αυτό υποδηλώνει ότι οι αποτελεσματικές γνωστοποιήσεις ESG λειτουργούν ως δικλείδα ασφαλείας έναντι της ασυμμετρίας των πληροφοριών, ενός βασικού παράγοντα κινδύνου στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Ο λειτουργικός κίνδυνος, ως αναπόσπαστο μέρος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, μπορεί να μειωθεί μέσω των γνωστοποιήσεων ESG (Junpeng, 2024). Με την κοινοποίηση στρατηγικών για την ενεργειακή απόδοση, τη διαχείριση αποβλήτων και τον έλεγχο εκπομπών άνθρακα, οι εταιρείες αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους για περιβαλλοντική διαχείριση, μειώνοντας τον κίνδυνο διαταραχών από περιβαλλοντικά γεγονότα ή φυσικές καταστροφές. Επιπλέον, η κοινοποίηση πρωτοβουλιών κοινωνικής ευθύνης, όπως η πρόνοια για τους εργαζόμενους και η εποπτεία της αλυσίδας εφοδιασμού, συμβάλλει στη μείωση των κινδύνων εργατικών διαμαχών και αστάθειας στην εφοδιαστική αλυσίδα. Συνολικά, οι ολοκληρωμένες γνωστοποιήσεις ESG επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν συστηματικά τα λειτουργικά τρωτά σημεία και να ενισχύουν την ανθεκτικότητά τους σε απρόβλεπτα γεγονότα της αγοράς (Junpeng, 2024).

Ο νομικός κίνδυνος είναι επίσης ένας κρίσιμος τομέας που επηρεάζεται από τις πρακτικές ESG (Junpeng, 2024). Με την αυστηροποίηση των παγκόσμιων κανονισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική λογοδοσία και την εταιρική διακυβέρνηση, η δημοσιοποίηση στοιχείων ESG βοηθά τις εταιρείες να μειώσουν τους κινδύνους μη συμμόρφωσης. Για παράδειγμα, με τη διαφανή τήρηση περιβαλλοντικών, εργασιακών και διοικητικών προτύπων, οι οργανισμοί μπορούν να αποφύγουν

κυρώσεις, νομικές ενέργειες και λειτουργικές διακοπές λόγω παραβάσεων. Οι εκθέσεις ESG αποτελούν απόδειξη δέσμευσης για την τήρηση νομικών υποχρεώσεων, καλλιεργώντας θετικές σχέσεις με τις ρυθμιστικές αρχές και ελαχιστοποιώντας τους κινδύνους συμμόρφωσης (Junpeng, 2024).

Ο κίνδυνος φήμης, που επηρεάζει την αντίληψη του κοινού, την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών, μπορεί να μετριαστεί μέσω της διαφάνειας ESG (Junpeng, 2024). Η τακτική δημοσιοποίηση προσπαθειών σε τομείς όπως ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής, η μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων ενισχύει την εταιρική εικόνα και δημιουργεί καλή θέληση. Επιπλέον, τα ισχυρά μητρώα ESG λειτουργούν ως δικλείδα ασφαλείας κατά τη διάρκεια κρίσεων, διατηρώντας τη φήμη του εμπορικού σήματος και περιορίζοντας τις μακροπρόθεσμες δυσμενείς επιπτώσεις στις επιχειρηματικές δραστηριότητες (Junpeng, 2024).

Ο ρόλος των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση των κινδύνων ESG είναι επίσης καθοριστικός. Οι Rakipi και D'Onza (2023) σημειώνουν ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι παρέχουν διαβεβαίωση για τα δεδομένα ESG που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις βιωσιμότητας, ενισχύοντας τον ρόλο τους ως φύλακες των εταιρικών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την ESG (Rakipi & D'Onza, 2023). Αυτή η εσωτερική εποπτεία είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG, γεγονός που με τη σειρά του ενισχύει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και μειώνει τους κινδύνους φήμης.

Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος, που συνδέεται στενά με το κόστος κεφαλαίου και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, επηρεάζεται σημαντικά από τις πρακτικές ESG (Junpeng, 2024). Η διαφανής υποβολή εκθέσεων ESG προσελκύει κοινωνικά υπεύθυνους επενδυτές, μειώνοντας το κόστος χρηματοδότησης και διαφοροποιώντας τις πηγές χρηματοδότησης. Οι εταιρείες με ισχυρές επιδόσεις ESG απολαμβάνουν χαμηλότερους κινδύνους ρευστότητας και μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Για παράδειγμα, οι οργανισμοί με ισχυρά διαπιστευτήρια ESG συχνά επιτυγχάνουν υψηλότερες πιστοληπτικές αξιολογήσεις, οδηγώντας σε χαμηλότερο κόστος δανεισμού και ευρύτερες επενδυτικές ευκαιρίες, μειώνοντας τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους (Junpeng, 2024).

Η σχέση μεταξύ γνωστοποιήσεων ESG και εταιρικού χρηματοοικονομικού κινδύνου υπογραμμίζεται από μελέτες που εξετάζουν τον αντίκτυπο των αξιολογήσεων ESG στις αντιλήψεις της αγοράς. Οι Landi et al. (2022) αναδεικνύουν ότι οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξιολογήσεις μπορούν να αλλάξουν την αντίληψη των επενδυτών για τον κίνδυνο, οδηγώντας είτε σε ενισχυμένες επιδόσεις της αγοράς είτε σε σκεπτικισμό ως προς τις εταιρικές προθέσεις. Αυτή η δυαδικότητα αναδεικνύει τη σημασία των αξιόπιστων γνωστοποιήσεων ESG για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης των επενδυτών και τη διαχείριση των κινδύνων της αγοράς.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση των εκτιμήσεων ESG στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως απαραίτητη για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Ο Jorgji et al. (2024) τονίζουν τη στρατηγική σημασία των γνωστοποιήσεων ESG για την επικοινωνία των δεσμεύσεων βιωσιμότητας, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν τις χρηματοοικονομικές αποδόσεις. Παράλληλα, οι Neitzert και Petras (2021) επισημαίνουν ότι οι αναφορές EKE, συστατικό στοιχείο της ESG, μειώνουν τις ασυμμετρίες πληροφόρησης και μετριάζουν τους κινδύνους.

Η βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι οι γνωστοποιήσεις ESG επηρεάζουν τις επενδυτικές αποφάσεις και το προφίλ κινδύνου μιας επιχείρησης. Οι Naseer et al. (2023) αναλύουν πώς οι γνωστοποιήσεις ESG αναγνωρίζονται ως θεμελιώδεις παράγοντες στις επενδυτικές αποφάσεις, ειδικά στον τομέα της ενέργειας. Παρόμοια, ο Rajani (2024) υποστηρίζει ότι οι επενδυτές που ενσωματώνουν τις εκτιμήσεις ESG στις αποφάσεις τους μπορούν να επιτύχουν σταθερές μακροπρόθεσμες αποδόσεις.

Κεφάλαιο 3

Μη Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση και ESG Γνωστοποιήσεις

3.1 Σημασία των ESG Παραμέτρων στην Εταιρική Διακυβέρνηση

Η σημασία των ESG στην εταιρική διακυβέρνηση έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, λόγω της αυξημένης ζήτησης των ενδιαφερόμενων μερών για διαφάνεια, βιωσιμότητα και λογοδοσία στις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Στον απόηχο της αυξανόμενης πίεσης των ρυθμιστικών αρχών, των επενδυτών και του κοινού, η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών και πιο συγκεκριμένα η εφαρμογή των αρχών ESG στις οργανωτικές δομές διακυβέρνησης είναι πλέον ζωτικής σημασίας, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες ενότητες. Οι παράγοντες ESG δεν θεωρούνται πλέον ως πρόσθετα στοιχεία, αλλά ως εγγενείς παράγοντες που υπεισέρχονται στις αποφάσεις, στις οργανωτικές πολιτικές και, στη βιωσιμότητα και στην αναπτυξιακή στρατηγική.

Η ενσωμάτωση των αρχών ESG στα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης έχει καταστεί ουσιαστική πτυχή των σύγχρονων επιχειρηματικών πρακτικών. Η εξέλιξη αυτή αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως κρίσιμος παράγοντας για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και της επιτυχίας των οργανισμών. Η έρευνα των Dicuonzo, Donofrio, Iannuzzi και Dell'Atti (2022) παρέχει μια διεπισδυτική εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι αρχές της βιωσιμότητας ενσωματώνονται στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, ιδίως στις ευρωπαϊκές σημαντικές τράπεζες. Η μελέτη αυτή αποκαλύπτει πώς οι παράγοντες ESG έχουν καταστεί σημαντικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τα συστήματα διακυβέρνησης και τις αποφάσεις της διοίκησης. Επισημαίνει τη σχέση μεταξύ της αναφοράς ESG και της εταιρικής ευθύνης, υποστηρίζοντας ότι πρέπει να υπάρχουν κατάλληλα μέτρα για την επιβολή όλων των προτύπων ESG, διασφαλίζοντας την ακεραιότητα και την εμπιστοσύνη των μετόχων. Επιπλέον, παρέχει μια επίδειξη του τρόπου με τον οποίο οι πρακτικές βιωσιμότητας ενσωματώνονται στις εταιρικές στρατηγικές και του τρόπου με τον οποίο οι διαχειριστές πρέπει να ευθυγραμμίσουν τα συστήματα διακυβέρνησης με τους στόχους ESG. Μια τέτοια ευθυγράμμιση όχι μόνο μειώνει τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κινδύνους, αλλά αυξάνει επίσης την οργανωτική ευρωστία και βελτιώνει τις οργανωτικές επιδόσεις. Τα ευρήματα αυτά παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την κατανόηση της ενσωμάτωσης των ESG στις δομές διακυβέρνησης, καθιστώντας την έρευνα εξαιρετικά

σημαντική για τη συζήτηση σχετικά με τη σημασία των ESG στην εταιρική διακυβέρνηση.

Εκτός από τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες, οι επιπτώσεις της ενσωμάτωσης των ESG στους μηχανισμούς διακυβέρνησης και στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις είναι εξαιρετικά σημαντικές. Οι Affes και Jarbouï (2023) συνεισφέρουν στην κατανόηση αυτής της σχέσης, αναλύοντας τον αντίκτυπο των πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις σε διάφορους τομείς. Η μελέτη τους αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο των συστημάτων διακυβέρνησης που χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και λογοδοσία, συμβάλλοντας στη χρηματοοικονομική σταθερότητα και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό ενισχύει την αντίληψη ότι οι δομές χρηστής διακυβέρνησης λειτουργούν ως πλαίσιο εταιρικής ευθύνης. Η έρευνα καταδεικνύει πώς η εφαρμογή των κανόνων ESG στα υφιστάμενα πλαίσια διακυβέρνησης βοηθά τους οργανισμούς να ανταποκριθούν στις κρατικές απαιτήσεις, βελτιώνοντας παράλληλα την εμπιστοσύνη των μετόχων και εξασφαλίζοντας βιώσιμα κέρδη. Συνεπώς, η μελέτη επιβεβαιώνει την αλληλεξάρτηση των μηχανισμών διακυβέρνησης και των χρηματοοικονομικών στόχων της επιχείρησης με τους στόχους ESG, υπογραμμίζοντας τη σημασία μιας συστημικής προσέγγισης της εταιρικής διακυβέρνησης που συνδέει τις χρηματοοικονομικές στρατηγικές με τις στρατηγικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων.

Ο ρόλος της ποικιλομορφίας στις δομές διακυβέρνησης, ιδίως στην προώθηση των επιδόσεων που σχετίζονται με τα ESG, είναι μια άλλη σημαντική θεώρηση. Η έρευνα του Mazumder (2024) διερευνά τη σχέση μεταξύ της ποικιλομορφίας των φύλων στο διοικητικό συμβούλιο (εφεξής Δ.Σ.) και της δημοσιοποίησης των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ESG) στον τραπεζικό τομέα μιας αναδυόμενης οικονομίας. Καταδεικνύει ότι τα Δ.Σ. με ποικιλομορφία φύλου συμβάλλουν καθοριστικά στην αύξηση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της εποπτείας, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τους ESG στόχους. Η μελέτη αναδεικνύει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη στην εταιρική πληροφόρηση προϋποθέτει την ύπαρξη αποτελεσματικών και συμπεριληπτικών δομών διακυβέρνησης, οι οποίες διασφαλίζουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των βιώσιμων γνωστοποιήσεων, ανταποκρινόμενες στα πρότυπα και τις προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών. Παράλληλα, τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν τη σημασία της προληπτικής προώθησης της ποικιλομορφίας των φύλων στις διαδικασίες λήψης διοικητικών αποφάσεων, προκειμένου να διασφαλιστεί

ότι οι επιδόσεις βιωσιμότητας αξιολογούνται επαρκώς και ενισχύονται. Όταν ενισχύεται η εταιρική φήμη και κερδίζεται η εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών, τα Δ.Σ. με ποικιλομορφία φύλου αποτελούν το κλειδί για τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και την καλύτερη τήρηση των διεθνών στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Η έρευνα της Mazumder εμπλουτίζει τον ευρύτερο διάλογο για τις μεταρρυθμίσεις διακυβέρνησης με γνώμονα τα ESG, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ποικιλόμορφα διοικητικά συμβούλια για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση της εταιρικής λογοδοσίας.

Επιπρόσθετα, οι Kumar, King και Ranta (2024) διερευνούν τη σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών της εταιρικής διακυβέρνησης και της εμπλοκής των εταιρειών σε δραστηριότητες ESG. Αναφέρονται στην ανάλυση των διαδικασιών που ρυθμίζουν τον αντίκτυπο των δομών διακυβέρνησης στην υιοθέτηση κριτηρίων ESG. Η μελέτη αυτή υπογραμμίζει τη σημασία πρόσθετων παραγόντων διακυβέρνησης, όπως η ανεξαρτησία, η ποικιλομορφία και η εμπειρογνωμοσύνη του Δ.Σ., καθώς και οι κατάλληλες δομές ηγεσίας, για την αποτελεσματική εφαρμογή πρακτικών ESG και τη διαμόρφωση βιώσιμων στρατηγικών. Η έρευνα δείχνει ότι οι πρακτικές χρηστής διακυβέρνησης προωθούν τη διαφάνεια και βοηθούν τους οργανισμούς να πληρούν τις απαιτήσεις ESG για να κερδίσουν εμπιστοσύνη και να οικοδομήσουν αξιοπιστία. Προσθετικά υπογραμμίζει ότι η εποπτεία του Δ.Σ. συμβάλλει καθοριστικά στην προώθηση της σωστής εταιρικής συμπεριφοράς και στην ενθάρρυνση των εταιρειών να δημοσιοποιούν πληροφορίες ESG, καθώς και να προσαρμόζουν τις δραστηριότητές τους στους στόχους της αειφορίας. Αναλύοντας τις τρέχουσες τάσεις και παρέχοντας μελλοντικές ερευνητικές κατευθύνσεις, η μελέτη ενισχύει τον κεντρικό ρόλο των μηχανισμών διακυβέρνησης στην ενσωμάτωση των αρχών ESG στις εταιρικές δραστηριότητες.

Οι Boudawara, Toumi, Wannes και Hussainey (2023) διερευνούν τον ρόλο των πλαισίων διακυβέρνησης που συμμορφώνονται με τον Shari'ah (Ισλαμικό Νόμο) στην προώθηση των επιδόσεων ESG στις ισλαμικές τράπεζες, προσθέτοντας μια σημαντική διάσταση στη συζήτηση για τη σημασία των ESG στην εταιρική διακυβέρνηση. Καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι θρησκευτικές και ηθικές ευθύνες στο πλαίσιο των συστημάτων διακυβέρνησης Shari'ah προωθούν την ηθική ευθύνη, τη γνωστοποίηση και τη βιωσιμότητα - τα οποία αποτελούν μέρη των κατάλληλων πλαισίων ESG. Η μελέτη δείχνει ότι οι δομές διακυβέρνησης υψηλής ποιότητας όχι μόνο

προωθούν τη βελτίωση των γνωστοποιήσεων ESG, αλλά και αυξάνουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών μέσω της εστίασης στις κοινωνικές και οικολογικές επιδόσεις. Με βάση τη διατομεακή ανάλυση, η μελέτη παρέχει πρακτικά παραδείγματα για το πώς η ποιότητα της διακυβέρνησης είναι σημαντική για τις επιδόσεις ESG σε όλο τον κόσμο και πώς οι πολιτισμικές και νομικές διαφορές μπορούν να επηρεάσουν τις πρακτικές βιωσιμότητας. Η έρευνα συνδέει τα συμβατικά πλαίσια διακυβέρνησης με τα σύγχρονα μοντέλα ESG για να τονίσει την αναγκαιότητα εφαρμογής των ανώτερων πρακτικών διακυβέρνησης για την οικονομική απόδοση και την ηθική ευθύνη. Ενισχύει έτσι την ανάγκη για δομές διακυβέρνησης που υποστηρίζουν τόσο τη συμμόρφωση με τα κανονιστικά πρότυπα όσο και τις ηθικές διαστάσεις της βιωσιμότητας, συμβάλλοντας σημαντικά στη συζήτηση για την εταιρική διακυβέρνηση στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των ESG.

Η διάσταση «S» των ESG, η οποία επικεντρώνεται σε κοινωνικούς παράγοντες όπως τα εργασιακά πρότυπα, διερευνάται από τον Waas (2021) στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, εμπλουτίζοντας περαιτέρω την κατανόηση του ρόλου των ESG στην προώθηση της υπευθυνότητας των οργανισμών. Η μελέτη αυτή τεκμηριώνει τη σημασία της κοινωνικής ευθύνης σε όλο το φάσμα της εταιρικής διακυβέρνησης, τονίζοντας τη σημασία της κατανόησης του τρόπου με τον οποίο η συμμόρφωση με τα διεθνή εργασιακά πρότυπα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις πολιτικές ισότητες είναι κεντρικής σημασίας για τη δημιουργία σαφών και ηθικών εταιρικών συμπεριφορών. Η μελέτη αναδεικνύει ότι οι δομές διακυβέρνησης παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα κοινωνικά πρότυπα, ενισχύοντας τη διαφάνεια και την εταιρική υπευθυνότητα. Επιπλέον, ο Waas υπογραμμίζει ότι, πέρα από τη συμμόρφωσή τους με κανόνες και κανονισμούς, οι κοινωνικές πτυχές των ESG αποτελούν καίριους παράγοντες που επηρεάζουν τις στρατηγικές εταιρικής διακυβέρνησης και συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η εισαγωγή μέτρων κοινωνικών επιδόσεων στο σύστημα διακυβέρνησης έχει τη δυνατότητα όχι μόνο να ανταποκρίνεται στα παγκόσμια πρότυπα αναφοράς αλλά και να ενισχύει τη φήμη και τις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι Porretta και Benassi (2021) παρέχουν μια συγκριτική ανάλυση των βιώσιμων έναντι των μη βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων στις συνεταιριστικές τράπεζες, προσφέροντας περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο των αρχών ESG στη διαμόρφωση των πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης. Υπογραμμίζουν τον τρόπο με

τον οποίο τα βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα, ιδίως εκείνα που συνάδουν με τα ESG, βελτιώνουν τη λογοδοσία, την ευρωστία και τη δημοσιοποίηση. Εξετάζοντας την τρέχουσα έκδοση του Παγκόσμιου Δείκτη Τραπεζικών Συνεταιρισμών (Global Banking Cooperative Index - GBCI) καθώς και τις απόψεις των ρυθμιστικών φορέων, η μελέτη δείχνει ότι τα βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα δεν εξασφαλίζουν απλώς ότι οι εταιρικές στρατηγικές ικανοποιούν τις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών, αλλά εγγυώνται επίσης τη μεταβλητότητα των επιδόσεων και την κοινωνική ευθύνη. Η μελέτη εστιάζει επίσης στο πώς οι παράγοντες ESG μπορούν να προσφέρουν σημαντικά οφέλη όσον αφορά τη διακυβέρνηση, όπως η διαχείριση των κινδύνων, η ενίσχυση της διακυβέρνησης και η ενίσχυση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Τέλος, η έρευνα των Debnath et al. (2024) παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τη σχέση μεταξύ της αναφοράς ESG και των χρηματοοικονομικών επιδόσεων, με έμφαση στον τραπεζικό τομέα. Αναδεικνύεται ότι η σωστή υποβολή εκθέσεων ESG ενισχύει την εταιρική διακυβέρνηση, τη λογοδοσία και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη βελτίωση των επιδόσεων των οργανισμών. Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης στόχων ESG στις οργανωτικές στρατηγικές και πρακτικές, τονίζοντας πως τα κατάλληλα πλαίσια διακυβέρνησης μπορούν να μειώσουν τους κινδύνους, να ελέγξουν τις λειτουργικές δαπάνες και να βελτιώσουν τα μελλοντικά κέρδη. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι οι γνωστοποιήσεις ESG λειτουργούν ως εργαλεία διαχείρισης για την αύξηση της διαφάνειας, της ανθεκτικότητας και της συμμόρφωσης με πρότυπα και προσδοκίες, τοποθετώντας τις αρχές ESG στο επίκεντρο των σύγχρονων εταιρικών πλαισίων διακυβέρνησης. Μέσα από τον τραπεζικό τομέα, η έρευνα καταδεικνύει προβλήματα και δυνατότητες, ενισχύοντας την ανάγκη για αποτελεσματική ενσωμάτωση των ESG στην εταιρική στρατηγική.

Συνοψίζοντας, οι αρχές ESG αποδεικνύεται ότι ασκούν σημαντική επιρροή στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, διαμορφώνοντας τον τρόπο με τον οποίο οι οργανισμοί σχεδιάζουν τις στρατηγικές και τις πολιτικές τους. Παρόλο που η συμμόρφωση με τις αρχές ESG αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα για την εκπλήρωση των κανονιστικών απαιτήσεων και την ικανοποίηση των προσδοκιών των ενδιαφερόμενων μερών, δεν είναι αρκετή από μόνη της για να καταδείξει την πραγματική τους αξία.

Η ουσιαστική υιοθέτηση των αρχών ESG ξεπερνά τη συμμόρφωση, καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση της αξίας του οργανισμού μέσω βιώσιμων πρακτικών που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές προκλήσεις. Παράλληλα, ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών, όπως επενδυτών, πελατών, υπαλλήλων και ρυθμιστικών αρχών, προωθώντας την εικόνα του οργανισμού ως υπεύθυνου και διαφανούς.

Τέλος, η στρατηγική ενσωμάτωση των αρχών ESG στην εταιρική διακυβέρνηση θέτει τις βάσεις για μακροπρόθεσμη οργανωτική βιωσιμότητα. Μέσα από την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της καινοτομίας, οι οργανισμοί μπορούν να προσαρμόζονται καλύτερα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς και του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, διασφαλίζοντας την ανθεκτικότητά τους στο μέλλον.

3.2 Βασικά Πρότυπα Αναφοράς ESG

Η υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας έχει αναδειχθεί σε θεμελιώδη πρακτική για τους οργανισμούς που επιδιώκουν να επιδείξουν διαφάνεια, λογοδοσία και υπευθυνότητα στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διοικητικών ζητημάτων (ESG).

Τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα Αναφοράς Βιωσιμότητας (ESRS), τα οποία αναπτύχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Συμβούλων για τις Χρηματοοικονομικές Αναφορές (EFRAG), αποτελούν πλέον τον ακρογωνιαίο λίθο της αναφοράς για τη βιωσιμότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει της Οδηγίας 2022/2464 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου CSRD, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελλάδα από τον Ν. 5164/2024. Τα πρότυπα αυτά θεσπίζουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο δημοσιοποίησης πληροφοριών σχετικά με περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς παράγοντες (ESG), διασφαλίζοντας διαφάνεια και συγκρισιμότητα δεδομένων μεταξύ τομέων και γεωγραφικών περιοχών (Koskelainen, 2024). Τα ESRS αποσκοπούν στη μείωση των κενών στις μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, μέσω εναρμονισμένων κριτηρίων που ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να ενσωματώνουν ESG παραμέτρους στις αναφορές βιωσιμότητας και στις στρατηγικές τους διαδικασίες.

Τα πρότυπα ESRS περιλαμβάνουν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για τη δημοσιοποίηση των ESG παραμέτρων (Koskelainen, 2024). Είναι οργανωμένα σε τρεις βασικές κατηγορίες: (1) Οριζόντια πρότυπα, (2) Θεματικά πρότυπα για περιβαλλοντικά, κοινωνικά και διακυβερνητικά θέματα, και (3) Τομεακά πρότυπα που απευθύνονται στις ιδιαιτερότητες κάθε κλάδου (European Union, 2023). Αυτή η ομαδοποίηση αποσκοπεί στην αποτελεσματική ενσωμάτωση των ESG παραγόντων στις εταιρικές πρακτικές και την προώθηση της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας. Παράλληλα, η ενσωμάτωση τομεακών προτύπων επιτρέπει στις εταιρείες να δημοσιοποιούν πληροφορίες που είναι ουσιώδεις για τον κλάδο τους.

Στο μέλλον, προβλέπεται η ανάπτυξη επιπλέον προτύπων, ειδικά για τη συμμόρφωση οντοτήτων τρίτων χωρών με τις απαιτήσεις βιωσιμότητας, με έμφαση στις ομαδικές γνωστοποιήσεις μη ευρωπαϊκών μητρικών εταιρειών (ΕΥ, 2025; European Union, 2023).

Ο Ν. 5164/2024 καθιστά υποχρεωτική τη συμμόρφωση με τα ESRS για μεγάλες επιχειρήσεις, εισηγμένες οντότητες και ορισμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

που πληρούν συγκεκριμένα κατώτατα όρια. Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετείται η αρχή της διπλής ουσιαστικότητας, η οποία απαιτεί από τις επιχειρήσεις να γνωστοποιούν τόσο την επίδραση των ζητημάτων βιωσιμότητας στις οικονομικές τους επιδόσεις όσο και τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον και την κοινωνία. Αυτή η διπλή προσέγγιση ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία, ευθυγραμμίζοντας τις επιχειρηματικές πρακτικές με τις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών, των επενδυτών και των ρυθμιστικών αρχών.

Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα των ESRS είναι η ευθυγράμμισή τους με διεθνή πλαίσια, όπως η Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Υποβολή Εκθέσεων (GRI) και η Ομάδα Εργασίας για τις Χρηματοοικονομικές Γνωστοποιήσεις που Σχετίζονται με το Κλίμα (TCFD) (Koskelainen, 2024).

Η έρευνα των Mishra και Kumar (2023) εξετάζει την εξέλιξη των εκθέσεων βιωσιμότητας και των σχετικών πλαισίων, προσφέροντας πολύτιμες πληροφορίες για την ανάπτυξη παγκοσμίως αναγνωρισμένων προτύπων. Αναδεικνύεται η σημασία πλαισίων όπως το GRI, το SASB και το TCFD, τα οποία παρέχουν δομημένες κατευθυντήριες γραμμές για συνεπή και διαφανή αναφορά. Το GRI εστιάζει στην παροχή διεθνών κατευθυντηρίων για όλους τους πυλώνες ESG, ενώ το SASB προσαρμόζεται ανά τομέα (sector-specific), διευκολύνοντας τις εταιρείες στην παροχή οικονομικά σημαντικών πληροφοριών για επενδυτές, δίνοντας έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ βιωσιμότητας και χρηματοοικονομικών επιδόσεων. Αντίστοιχα, το TCFD επικεντρώνεται στους κινδύνους και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, ενσωματώνοντας αυτούς τους παράγοντες στις στρατηγικές και τη διακυβέρνηση των οργανισμών. Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία των πλαισίων αυτών για τη διαφάνεια και τη λογοδοσία, ενώ επισημαίνει ελλείψεις στις υφιστάμενες πρακτικές και προτείνει βελτιώσεις, όπως η ενίσχυση της τεχνολογικής υποστήριξης και η δημιουργία ενός ενιαίου συνόλου αξιόπιστων προτύπων. Αυτές οι εξελίξεις θα μπορούσαν να αυξήσουν την αξιοπιστία των πληροφοριών, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών. Καθώς οι οργανισμοί βασίζονται όλο και περισσότερο σε τυποποιημένα πλαίσια για την υποβολή εκθέσεων ESG, η συμβολή τους στην υποστήριξη διαφανών και αξιόπιστων πρακτικών αναφοράς καθίσταται ιδιαίτερα κρίσιμη.

Η έρευνα του Aversa (2024) προσφέρει περαιτέρω εμπειρικές γνώσεις σχετικά με τον ρόλο των γνωστοποιήσεων βιωσιμότητας, ειδικά στον τραπεζικό τομέα, με έμφαση στους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα και την επιρροή των κεντρικών τραπεζών. Η μελέτη του Aversa υπογραμμίζει τη σημασία της υιοθέτησης τυποποιημένων πλαισίων, όπως το GRI, το SASB και το TCFD, ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια και η αξιοπιστία των εκθέσεων που σχετίζονται με το κλίμα. Ο τραπεζικός κλάδος, ως ένας από τους τομείς με τη μεγαλύτερη έκθεση σε κινδύνους, αντιμετωπίζει αυξανόμενες ρυθμιστικές πιέσεις και απαιτήσεις της αγοράς για δημοσιοποίηση κλιματικών κινδύνων. Η εφαρμογή τυποποιημένων πλαισίων αναφοράς είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της σχέσης μεταξύ των δημοσιοποιήσεων και των ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και των ρυθμιστικών αρχών. Ο Aversa αναλύει τον τρόπο με τον οποίο τα πλαίσια αυτά ενισχύουν τη σαφήνεια και την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων που σχετίζονται με το κλίμα, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν προκλήσεις που προκύπτουν από μη δομημένα δεδομένα και ελλιπείς πληροφορίες. Μέσω της χρήσης τυποποιημένων πλαισίων, οι οργανισμοί μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα των γνωστοποιήσεών τους σχετικά με τα ESG, ενισχύοντας την εταιρική διακυβέρνηση και τις στρατηγικές διαχείρισης των κλιματικών κινδύνων.

Τα πρότυπα υποβολής εκθέσεων ESG διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή τυποποιημένων και αξιόπιστων πληροφοριών, ανταποκρινόμενα στις αυξανόμενες απαιτήσεις επενδυτών, ρυθμιστικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Η αξιοπιστία των εκθέσεων βιωσιμότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι επενδυτές ενσωματώνουν όλο και περισσότερο τις πτυχές ESG στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτά τα πλαίσια προσφέρουν τη δομή που χρειάζονται οι οργανισμοί για να γνωστοποιούν σχετικά δεδομένα ESG, επιτρέποντας την αξιολόγηση και τη σύγκριση των επιδόσεών τους. Επιπλέον, δεν περιορίζονται στην κάλυψη κανονιστικών απαιτήσεων, αλλά ενισχύουν τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, προωθώντας υπεύθυνες πρακτικές και βιώσιμη ανάπτυξη.

Η ενσωμάτωση των πλαισίων ESG στα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης υπογραμμίζει τη σημασία των παραγόντων βιωσιμότητας στις στρατηγικές αποφάσεις. Μέσω αυτής της ενσωμάτωσης, οι οργανισμοί είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται κινδύνους ESG, περιορίζοντας τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις της δραστηριότητάς τους. Παράλληλα, ενισχύουν τη διαφάνεια και τη

λογοδοσία, στοιχειοθετώντας τη δέσμευσή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη τόσο προς τα εσωτερικά όσο και προς τα εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Με αυτόν τον τρόπο, τα πρότυπα ESG συμβάλλουν καθοριστικά στη σύνδεση της βιωσιμότητας με τα συστήματα διαχείρισης, ενισχύοντας τη διακυβέρνηση και προάγοντας την ευθυγράμμιση των οργανωτικών στρατηγικών με τις αρχές της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας.

3.3 Ρυθμιστικό Πλαίσιο στην ΕΕ και την Ελλάδα (CSRD, Ν. 5164/2024)

Τα τελευταία χρόνια, το κανονιστικό πλαίσιο για την υποβολή εκθέσεων που αφορούν το περιβάλλον, την κοινωνία και τη διακυβέρνηση (ESG) έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και στην Ελλάδα. Οι εξελίξεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της συγκρισιμότητας των μη χρηματοοικονομικών εκθέσεων, υποστηρίζοντας τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και τις υπεύθυνες εταιρικές πρακτικές.

Για την αντιμετώπιση της έλλειψης καθολικά αποδεκτών απαιτήσεων για την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας, θεσπίστηκε η Οδηγία για την Εταιρική Αναφορά Βιωσιμότητας (CSRD). Η CSRD στοχεύει να γεφυρώσει τα κενά στις υφιστάμενες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων, ενσωματώνοντας πληροφορίες για τη βιωσιμότητα και την εταιρική διακυβέρνηση και συμπληρώνοντας το ισχύον νομικό πλαίσιο, όπως η Οδηγία 2013/34/ΕΕ (European Parliament, 2022). Η οδηγία επιδιώκει να αποτρέψει το greenwashing, διασφαλίζοντας ότι οι ισχυρισμοί σχετικά με τη βιωσιμότητα υποστηρίζονται από αξιόπιστα στοιχεία, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών.

Η CSRD τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2024, με τις πρώτες εκθέσεις συμμόρφωσης να αναμένονται στις αρχές του 2025 (European Parliament and of the Council, 2022) και θα αφορούν το οικονομικό έτος 2023. Σύμφωνα με την οδηγία, όλες οι μεγάλες οντότητες – που ορίζονται ως εκείνες με περισσότερους από 250 εργαζόμενους, κύκλο εργασιών άνω των 40 εκατ. ευρώ ή συνολικό ενεργητικό άνω των 20 εκατ. Ευρώ – πρέπει να συμμορφώνονται με τα νέα πρότυπα. Επιπλέον, οι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στις ρυθμιζόμενες αγορές της ΕΕ θα ξεκινήσουν την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τον Ιανουάριο του 2026 (European Commission, 2020).

Η CSRD επιβάλλει στις εταιρείες να μετρούν και να γνωστοποιούν κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε τυποποιημένη μορφή, ευθυγραμμίζοντας τις γνωστοποιήσεις τους με τους ευρύτερους περιβαλλοντικούς στόχους της ΕΕ (European Parliament, 2022). Αυτό διασφαλίζει ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι επενδυτές, μπορούν να αξιολογούν και να συγκρίνουν αξιόπιστα τις προσπάθειες βιωσιμότητας διαφορετικών εταιρειών, προωθώντας τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα σε όλους τους τομείς.

Η οδηγία απαιτεί επίσης πιο λεπτομερείς διαδικασίες δέουσας επιμέλειας (due diligence), υποχρεώνοντας τις εταιρείες να εντοπίζουν και να διαχειρίζονται αρνητικές επιπτώσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας τους. Οι γνωστοποιήσεις καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι περιβαλλοντικές εκτιμήσεις και ζητήματα διακυβέρνησης, καθιστώντας τις εταιρείες υπόλογες για τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις τους (Schilling Vacaflo & Gustafsson, 2024).

Η CSRD αντιπροσωπεύει μια σημαντική πρόοδο προς την τυποποιημένη, διαφανή και υπεύθυνη υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας στην ΕΕ. Με την ενσωμάτωση εκτεταμένων γνωστοποιήσεων στα υφιστάμενα πλαίσια, η CSRD στοχεύει να καθιερώσει ένα παγκόσμιο σημείο αναφοράς για τις εταιρικές πρακτικές βιωσιμότητας.

Οι βασικές πτυχές της CSRD περιλαμβάνουν:

1. Διευρυμένο Πεδίο Εφαρμογής: Η CSRD διευρύνει σημαντικά το πεδίο εφαρμογής της, καλύπτοντας όλες τις μεγάλες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως του αν είναι εισηγμένες, καθώς και ορισμένες ΜΜΕ που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια.
2. Υποχρεωτικά Πρότυπα: Εισάγονται τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα Αναφοράς Βιωσιμότητας (ESRS), τα οποία αναπτύχθηκαν από την EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group), παρέχοντας λεπτομερείς κατευθυντήριες γραμμές για τη δημοσιοποίηση των ESG δεικτών.
3. Απαιτήσεις Διασφάλισης: Η οδηγία απαιτεί περιορισμένη διασφάλιση των εκθέσεων βιωσιμότητας από ανεξάρτητους ελεγκτές ή φορείς πιστοποίησης, ενισχύοντας την αξιοπιστία των δημοσιοποιούμενων πληροφοριών.
4. Ψηφιακή Υποβολή Εκθέσεων: Η υποβολή εκθέσεων απαιτεί την ψηφιακή υποβολή εκθέσεων σύμφωνα με τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ηλεκτρονικό Μορφότυπο (European Single Electronic Format - ESEF), διασφαλίζοντας προσβασιμότητα και συγκρισιμότητα.

Στην Ελλάδα, το εθνικό πλαίσιο για τη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση θεσπίστηκε με τον Ν. 5164/2024, ο οποίος ευθυγραμμίζει τη νομοθεσία της χώρας με τις απαιτήσεις της CSRD, αντικαθιστώντας τις προηγούμενες διατάξεις του Ν. 4403/2016. Αυτός ο επικαιροποιημένος νόμος εισάγει σημαντικές προόδους στην

εταιρική υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας, με πρωταρχική εστίαση στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα Υποβολής Εκθέσεων Βιωσιμότητας (ESRS). Το πλαίσιο επιδιώκει να προωθήσει τη δημοσιοποίηση εκτεταμένων και τυποποιημένων δεδομένων βιωσιμότητας, ιδίως για τις μεγάλες εταιρείες, σύμφωνα με τους ευρύτερους στόχους της ΕΕ.

Οι βασικές διατάξεις του Ν. 5164/2024 περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Υποχρεωτικές Οντότητες Υποβολής Εκθέσεων:** Ο νόμος απαιτεί από όλες τις μεγάλες οντότητες δημοσίου συμφέροντος (PIEs), όπως οι εισηγμένες εταιρείες, οι τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρείες, καθώς και από μεγάλες επιχειρήσεις που πληρούν συγκεκριμένα οικονομικά κριτήρια, να συντάσσουν λεπτομερείς εκθέσεις βιωσιμότητας. Οι εκθέσεις αυτές πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για βασικούς τομείς, όπως περιβαλλοντική προστασία, κοινωνική ευθύνη και ανθρώπινα δικαιώματα, μέτρα κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας, ποικιλομορφία στα Δ.Σ..
2. **Ουσιαστικότητα:**
Εφαρμόζεται η αρχή της διπλής ουσιαστικότητας (double materiality), εξετάζοντας τόσο τον αντίκτυπο των ESG θεμάτων στις οικονομικές επιδόσεις όσο και τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και την κοινωνία.
3. **Ευθυγράμμιση με Πρότυπα:** Υποχρεωτική ευθυγράμμιση με τα ESRS, ενώ το GRI και το SASB μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά. Αυτό διασφαλίζει τη συνοχή, τη συγκρισιμότητα και τη διαφάνεια των αναφορών βιωσιμότητας μεταξύ εταιρειών και τομέων.
4. **Μηχανισμοί Συμμόρφωσης:** Η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις βιωσιμότητας που εισάγει ο Ν. 5164/2024 επιβλέπεται από τις ρυθμιστικές αρχές, όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Οι επιχειρήσεις που δεν συμμορφώνονται ενδέχεται να υποστούν κυρώσεις, πρόστιμα ή άλλα μέτρα επιβολής, τα οποία υπογραμμίζουν τη σημασία της λογοδοσίας και της διαφάνειας.

Η έκδοση του Ν. 5164/2024 σηματοδοτεί μια σημαντική τομή στο ρυθμιστικό πλαίσιο της Ελλάδας, ενσωματώνοντας πλήρως τις διατάξεις της Οδηγίας CSRD και αντικαθιστώντας το προηγούμενο θεσμικό καθεστώς που είχε εισαχθεί με τον Ν.

4403/2016. Μεταξύ των νέων απαιτήσεων, οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να ενσωματώσουν ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες υποβολής εκθέσεων ESG, όπως ορίζεται από την Οδηγία 2022/2464 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο μέσω του νέου νόμου. Τα συστήματα αυτά κρίνονται απαραίτητα για τη διασφάλιση της ακρίβειας, της αξιοπιστίας και της πληρότητας των δημοσιοποιούμενων δεδομένων.

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο εισάγει προκλήσεις για τις επιχειρήσεις, ιδίως όσον αφορά την προσαρμογή στα αυστηρότερα πρότυπα αναφοράς και την ενσωμάτωσή τους στις υφιστάμενες διοικητικές και επιχειρησιακές δομές. Ο νόμος τονίζει τη σημασία της ανάπτυξης αποτελεσματικών εσωτερικών μηχανισμών που θα εξορθολογίσουν τη συλλογή δεδομένων ESG και θα βελτιώσουν τις πρακτικές υποβολής εκθέσεων. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση τεχνολογίας, την υιοθέτηση τυποποιημένων μεθοδολογιών και τη διασφάλιση της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών στις διαδικασίες γνωστοποίησης.

Η δυναμική φύση των κανονισμών ESG υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή ενημέρωση και ευελιξία εκ μέρους των ελληνικών επιχειρήσεων στις πρακτικές υποβολής εκθέσεων. Συμμορφούμενες με τις απαιτήσεις του Ν. 5164/2024, οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία τους, να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη με τα ενδιαφερόμενα μέρη και να προετοιμαστούν για μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο ρυθμιστικό και ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Κεφάλαιο 4

Ο Ρόλος των Εσωτερικών Ελέγχων στις ESG Γνωστοποιήσεις

4.1 Διεθνείς Πρακτικές και Μελέτες Περίπτωσης

Από τα παραπάνω, προκύπτει εύλογα το συμπέρασμα ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία των δεδομένων ESG, τα οποία πρέπει να χαρακτηρίζονται από ακρίβεια, αξιοπιστία και συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές ή τα επιλέξιμα πρότυπα του εκάστοτε οργανισμού. Η σημασία αυτή γίνεται ιδιαίτερα εμφανής, καθώς όλο και περισσότερες ρυθμιστικές αρχές, επενδυτές και ενδιαφερόμενα μέρη απαιτούν από τους οργανισμούς αυξημένη διαφάνεια και εκτενέστερες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις επιδόσεις τους σε θέματα ESG.

Η μελέτη των Czaja-Cieszyńska, Kordela και Garanti (2024) προσφέρει μια λεπτομερή εξέταση των πρακτικών βαθμολόγησης ESG στον τραπεζικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έρευνα υπογραμμίζει την ανάγκη ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διοικητικών γνωστοποιήσεων στις εκθέσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Μια σημαντική συμβολή αυτού του ερευνητικού πεδίου είναι η εξέταση του ρόλου που διαδραματίζουν οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου στην προώθηση της συνάφειας των δεδομένων, της συμμόρφωσης και της δημοσιοποίησης στις εκθέσεις ESG. Αναλύοντας την τυποποίηση των μεθοδολογιών βαθμολόγησης ESG, οι συγγραφείς αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα πλαίσια επηρεάζουν τόσο τις επενδυτικές αποφάσεις όσο και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών. Επιπλέον, η μελέτη παρέχει εμπειρικά στοιχεία από τράπεζες εισηγμένες στην ΕΕ, τα οποία υπογραμμίζουν τη σημασία της ευθυγράμμισης των μηχανισμών διακυβέρνησης με τα ρυθμιστικά πρότυπα για τη βελτίωση της συνέπειας και της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων των επιδόσεων ESG. Η μελέτη περιγράφει επίσης τις δυσκολίες και τις δυνατότητες εφαρμογής των πλαισίων ESG από τις εισηγμένες εταιρείες με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης της περιοχής με πολυάριθμους και πολλαπλούς κανονισμούς.

Οι Menicucci και Paolucci (2022) παρέχουν μια εμπειρική διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των διαστάσεων ESG και των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των τραπεζών

στην Ιταλία. Η μελέτη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς αναδεικνύει τις πρακτικές επιπτώσεις της ενσωμάτωσης των παραγόντων ESG στις εταιρικές στρατηγικές και τις πρακτικές υποβολής εκθέσεων. Στόχος της μελέτης είναι να παρουσιάσει την πρακτική των ιταλικών εισηγμένων τραπεζών σχετικά με τα ESG και να αναλύσει τις επιπτώσεις των επιδόσεων ESG στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις και τη βιωσιμότητα. Μεταξύ των κυριότερων εμπειρικών ευρημάτων, οι συγγραφείς εντοπίζουν μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου για την εξέταση περιβαλλοντικών, κοινωνικών παραγόντων και παραγόντων διακυβέρνησης, την ενίσχυση της ποιότητας των δεδομένων και την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών. Επισημαίνεται επίσης ο ρόλος και η σημασία των γνωστοποιήσεων των ESG στη διαχείριση κινδύνων και τη φήμη, καθώς και στη σταθερότητα του οργανισμού, υποστηρίζοντας έτσι τη γενική άποψη ότι τα πλαίσια διακυβέρνησης είναι κρίσιμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη των εισηγμένων οργανισμών.

Στο πλαίσιο των αναδυόμενων οικονομιών, οι Mishra και Sant (2023) διερευνούν την έκταση και την ποιότητα των γνωστοποιήσεων ESG στις εκθέσεις βιωσιμότητας του ινδικού τραπεζικού τομέα. Η μελέτη παρέχει πολύτιμα εμπειρικά δεδομένα για τον τρόπο με τον οποίο τα εισηγμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε μια αναδυόμενη αγορά υιοθετούν και εφαρμόζουν πρακτικές υποβολής εκθέσεων ESG. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία των εσωτερικών ελέγχων στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων, στην επαλήθευση και στη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα βιώσιμης λογιστικής, ειδικά σε περιοχές όπου τα πρότυπα αυτά βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη. Η μελέτη συνεισφέρει σημαντικά στη βιβλιογραφία διερευνώντας τις προκλήσεις και τις προοπτικές εφαρμογής των πλαισίων ESG στην Ινδία, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την ανάπτυξη μηχανισμών διακυβέρνησης. Τονίζεται η ανάγκη για ισχυρούς εσωτερικούς ελέγχους που βελτιώνουν την ποιότητα των ESG γνωστοποιήσεων, ενώ παράλληλα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών και στις πρωτοβουλίες για βιωσιμότητα. Επιπλέον, επισημαίνεται η ζωτική σημασία του συγχρονισμού των τοπικών εκθέσεων ESG με διεθνή πρότυπα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων και να καταστούν οι εταιρείες στις αναδυόμενες οικονομίες ικανές να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των παγκόσμιων επενδυτών και ρυθμιστικών αρχών.

Η έρευνα των Rao και Juma (2024) παρέχει μια παγκόσμια προοπτική για τον αντίτυπο των προσπαθειών ESG στα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών κατά τη διάρκεια

της πανδημίας COVID-19, μιας περιόδου έντονης αβεβαιότητας. Τα ευρήματα της μελέτης παρουσιάζουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες ESG και τις επιχειρησιακές επιδόσεις, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι παγκόσμιες εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των εισηγμένων, διαχειρίστηκαν την κρίση μέσω στρατηγικών βιωσιμότητας. Η έρευνα αποκαλύπτει ότι οι δράσεις ESG συνέβαλαν όχι μόνο στον βραχυπρόθεσμο μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας αλλά και στη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για τις εταιρείες. Αναλύοντας τις παγκόσμιες αγορές, υπογραμμίζεται ότι οι πρακτικές ESG διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση των άμεσων συνεπειών της κρίσης, ενώ παράλληλα αποτέλεσαν βασικούς στρατηγικούς παράγοντες για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία. Επιπλέον, η μελέτη τονίζει τη σημασία της υιοθέτησης ισχυρών στρατηγικών ESG για την ενίσχυση της επιχειρησιακής απόδοσης, όπου η διαχείριση κρίσεων και η βιωσιμότητα αναδεικνύονται ως βασικές προτεραιότητες.

Η έρευνα των Benjamin και Biswas (2022) εξετάζει τη σχέση μεταξύ της αναγνώρισης της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (Corporate Social Responsibility - CSR) και των χρηματοοικονομικών επιδόσεων, καθώς και της αποτίμησης της αγοράς των εισηγμένων εταιρειών. Παρέχει εμπειρικά στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις της στρατηγικής ESG και τον ρόλο των βραβείων CSR / ESG στην ενίσχυση της απόδοσης της αγοράς και των αντιλήψεων των επενδυτών για τις εταιρείες. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αναγνώριση των πρακτικών ESG αυξάνει τη φήμη και την αξιοπιστία μιας επιχείρησης, κάτι που ενδέχεται να οδηγήσει σε αύξηση της αξίας της, κυρίως μέσω της απόκτησης βραβείων υψηλού κύρους. Για να ενσωματωθεί πλήρως αυτή η συζήτηση, είναι ουσιώδες να εξεταστεί ο ρόλος των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου στην ενίσχυση των στρατηγικών ESG και στην εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών CSR. Η ενοποίηση των εσωτερικών ελέγχων με τα πλαίσια ESG ενισχύει τη λογοδοσία και καταδεικνύει τη μακροπρόθεσμη δέσμευση του οργανισμού στη βιωσιμότητα. Συνεπώς, ενώ οι Benjamin και Biswas (2022) αναδεικνύουν τα οφέλη των βραβείων ESG στην αγορά, είναι εξίσου σημαντικό να αναγνωριστεί ο κρίσιμος ρόλος των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου που επιτρέπουν στις εταιρείες να επιτύχουν και να διατηρήσουν τέτοιες διακρίσεις μέσω αξιοπιστίας, επαληθεύσιμης και στρατηγικής εφαρμογής των πρακτικών ESG.

Οι σχετικές χρηματοοικονομικές έρευνες καταδεικνύουν ότι οι δραστηριότητες ESG, είτε μέσω άμεσων ενεργειών είτε μέσω της απονομής βραβείων CSR, μπορούν να

ενισχύσουν την ικανότητα των επιχειρήσεων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά κινδύνους, να αυξήσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και να συμβάλλουν στη δημιουργία βιώσιμης αξίας για τις εταιρείες. Στο πλαίσιο αυτό, η ενσωμάτωση αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου κρίνεται καθοριστική για τη διασφάλιση ότι οι στρατηγικές ESG δεν περιορίζονται απλώς στη συμμόρφωση με τους κανονισμούς, αλλά λειτουργούν και ως μοχλός για την ενίσχυση της συνολικής οικονομικής απόδοσης και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των εισηγμένων επιχειρήσεων.

4.2 Εφαρμογή στις Εισηγμένες Εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αθηνών

Η σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης, εσωτερικού ελέγχου και αναφοράς ESG αποτελεί ένα κρίσιμο πεδίο μελέτης, ιδίως στο πλαίσιο του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) καθώς η ανάγκη για βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές και αυξημένη διαφάνεια ενισχύεται διεθνώς. Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της συμμόρφωσης των εταιρειών με τα πρότυπα αναφοράς ESG, στη συστημική διαχείριση κινδύνων και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

Μια σημαντική μελέτη που εμπλουτίζει τη συζήτηση για την εταιρική διακυβέρνηση και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα είναι αυτή των Koutouris και Pappa (2018). Η έρευνα παρέχει μια εμπεριστατωμένη ανάλυση, καταδεικνύοντας ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή ακριβών και διαφανών πληροφοριών στις ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις, διασφαλίζοντας την ανταπόκρισή τους τόσο στις κανονιστικές απαιτήσεις όσο και στις προσδοκίες της αγοράς. Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία του πλαισίου COSO, το οποίο δίνει έμφαση στη διαχείριση κινδύνου, τη συμμόρφωση και την ακεραιότητα των πληροφοριών. Τα στοιχεία αυτά θεωρούνται θεμελιώδη για την αξιοπιστία της αναφοράς βιωσιμότητας. Με την ενσωμάτωση αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις δομές διακυβέρνησης, οι εταιρείες είναι σε θέση να παρακολουθούν, να αξιολογούν και να επικυρώνουν μη χρηματοοικονομικά δεδομένα, σχετιζόμενα με τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιδόσεις, καθώς και την εταιρική λογοδοσία. Αυτό διασφαλίζει ότι οι μετρήσεις ESG παραμένουν όχι μόνο αξιόπιστες, αλλά και ευθυγραμμισμένες με τις ρυθμιστικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η μελέτη τονίζει τη σημασία ενός κατάλληλου πλαισίου διακυβέρνησης, το οποίο αποτελεί κεντρικό στοιχείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Παρότι οι Koutouris και Pappa (2018) επικεντρώνονται κυρίως στις μεταρρυθμίσεις διακυβέρνησης και τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, τα ευρήματά τους υπογραμμίζουν έμμεσα την αναγκαιότητα ισχυρών πλαισίων διακυβέρνησης για την υποστήριξη των εξελισσόμενων προτύπων αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων αυτών των ESG. Η τήρηση διεθνών αρχών διακυβέρνησης και η υιοθέτηση συστημάτων ελέγχου μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων, παράγοντες που είναι κρίσιμοι για την αξιοπιστία των ESG γνωστοποιήσεων. Συνεπώς, η μελέτη παρέχει μια σημαντική προοπτική για το πώς οι αποτελεσματικές δομές διακυβέρνησης, βασισμένες σε πλαίσια όπως το COSO, μπορούν να διευκολύνουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των

χρηματοπιστωτικών αγορών, ενισχύοντας την αξιοπιστία τόσο στις χρηματοοικονομικές όσο και στις μη χρηματοοικονομικές αναφορές.

Οι Soras και Christopoulos (2024) συνεισφέρουν περαιτέρω εμπειρικά στοιχεία, εστιάζοντας στη συμμόρφωση των ελληνικών εταιρειών, ειδικά στον τομέα της επεξεργασίας χαρτιού, με την τοπική νομοθεσία για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα ESG. Η μελέτη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ, καθώς εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω εταιρείες πλοηγούνται στα κανονιστικά πλαίσια για να διασφαλίσουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στις γνωστοποιήσεις τους για τη βιωσιμότητα. Η μελέτη διαπιστώνει ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι σημαντικοί για την ανταπόκριση στην εθνική νομοθεσία για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα ESG, τη διασφάλιση της συμφωνίας των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών με τα διεθνή πλαίσια ESG και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών. Περαιτέρω, περιγράφει το ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένου του περιορισμένου αριθμού πόρων και των προβλημάτων που σχετίζονται με την αλλαγή των νομικών απαιτήσεων για την υποβολή εκθέσεων ESG. Ως εκ τούτου, η μελέτη συμβάλλει στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, τονίζοντας τις δομές εσωτερικής διακυβέρνησης ως βασικούς παράγοντες που μειώνουν τον κίνδυνο και αυξάνουν την ακρίβεια των εκθέσεων βιωσιμότητας μεταξύ των εισηγμένων στο ΧΑΑ επιχειρήσεων, καθώς επίσης τις βοηθούν να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους σε συνθήκες ενεργών αλλαγών στη νομοθεσία.

Επιπλέον, η μελέτη των Pagkalou, Galanos και Thalassinou (2024) εξετάζει τη σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης, εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών αναφορών σε μεγάλες ελληνικές εταιρείες. Η έρευνα καταδεικνύει ότι τα πλαίσια CSR επηρεάζουν τη στρατηγική υιοθέτησης και τις γνωστοποιήσεις ESG στο ελληνικό νομικό και οικονομικό περιβάλλον. Εστιάζει ιδιαίτερα στον ρόλο των συστημάτων διακυβέρνησης στις πρακτικές γνωστοποίησης και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών. Παράλληλα, επισημαίνεται η σημασία του εσωτερικού ελέγχου στη διευκόλυνση της συμμόρφωσης με τις νομικές απαιτήσεις στην Ελλάδα και με τα διεθνή πρότυπα αναφοράς. Τα ευρήματα της μελέτης υπογραμμίζουν τη σημασία των μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και την ενίσχυση της εταιρικής φήμης. Αυτά τα στοιχεία είναι ιδιαίτερα

κρίσιμα για τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, καθώς συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξή τους και διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία τους.

Περαιτέρω εμπειρικά στοιχεία παρέχονται από τους Lilas και Huisman (2024), οι οποίοι διερευνούν τον αντίκτυπο των βαθμολογιών ESG στη χρηματιστηριακή απόδοση των ελληνικών εταιρειών. Η έρευνα εστιάζει στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ των βαθμολογιών ESG, των χρηματοοικονομικών επιδόσεων και της μεταβλητότητας των τιμών των μετοχών επιχειρήσεων που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ο συγκεκριμένος τομέας μελέτης αναδεικνύει τον ρόλο των γνωστοποιήσεων ESG ως μέσου αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των επενδυτών, ενίσχυσης της διαχείρισης κινδύνων και διασφάλισης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Αυτές οι πτυχές είναι ζωτικής σημασίας για τις εισηγμένες εταιρείες, ιδίως στο πλαίσιο των νομοθετικών ρυθμίσεων της Ελλάδας. Τα ευρήματα της μελέτης υπογραμμίζουν τον κρίσιμο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης στη βελτίωση της ποιότητας των γνωστοποιήσεων ESG. Επιπλέον, τονίζουν τη σημασία της συμμόρφωσης με τα πρότυπα αναφοράς ESG, η οποία συμβάλλει τόσο στην ενίσχυση της διαφάνειας όσο και στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές τους.

Ο Stamelos (2023) παρουσιάζει μια συγκριτική ανάλυση της εταιρικής βιωσιμότητας και των παραγόντων ESG στην Ελλάδα και την Κύπρο, εστιάζοντας στα νομικά πλαίσια, τις απαιτήσεις συμμόρφωσης και τις επιχειρηματικές πρακτικές των δύο χωρών. Η μελέτη του είναι σημαντική για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ, καθώς αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις των δύο περιοχών ανταποκρίνονται στους κανονισμούς ESG και ενσωματώνουν λύσεις βιωσιμότητας στις στρατηγικές τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον εσωτερικό έλεγχο, ο οποίος αναγνωρίζεται ως κρίσιμο εργαλείο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους κανονισμούς ESG, της ακρίβειας των αναφορών και της ενίσχυσης της εταιρικής διακυβέρνησης. Ο Stamelos επισημαίνει επίσης τις προκλήσεις που σχετίζονται με την εναρμόνιση των τοπικών πρακτικών με τα διεθνή πρότυπα ESG. Μέσα από την ανάλυσή του, υπογραμμίζει τη σημασία της υιοθέτησης μιας ολιστικής προσέγγισης στη διακυβέρνηση, η οποία όχι μόνο προωθεί την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών, αλλά και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της αγοράς στην ελληνική επιχειρηματική πραγματικότητα.

Τέλος, η έρευνα των Kyriakidou, Tsiouni, Kountios και Papadavid (2024) εξετάζει τις οικονομικές επιδόσεις της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων πριν και μετά την εφαρμογή των κριτηρίων ESG συμβάλλοντας στην κατανόηση της σημασίας των πρακτικών ESG στο πλαίσιο του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Η μελέτη εστιάζει στην ανάλυση της επίδρασης που έχει η υιοθέτηση των κριτηρίων ESG στις επιδόσεις των επιχειρήσεων της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων, παρέχοντας παράλληλα συστάσεις που μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλους κλάδους που είναι εισηγμένοι στο ΧΑΑ. Η έρευνα παρουσιάζει ισχυρά εμπειρικά δεδομένα σχετικά με τα οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εφαρμογής προτύπων ESG. Μέσα από τη σύγκριση χρηματοοικονομικών δεικτών πριν και μετά την εφαρμογή των κριτηρίων ESG, αποδεικνύεται ο ρόλος των ESG στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων.

Κεφάλαιο 5

Προκλήσεις και Περιορισμοί στις ESG Αναφορές

5.1 Ρυθμιστικές Απαιτήσεις και Προσδοκίες Αγοράς

Το ρυθμιστικό τοπίο που περιβάλλει τις γνωστοποιήσεις για το περιβάλλον, την κοινωνία και τη διακυβέρνηση (ESG) έχει εξελιχθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, ανταποκρινόμενο στις αυξανόμενες προσδοκίες των ρυθμιστικών αρχών, των επενδυτών και των άλλων ενδιαφερόμενων μερών για μεγαλύτερη διαφάνεια, λογοδοσία και βιωσιμότητα στις επιχειρηματικές πρακτικές. Αυτές οι πιέσεις έχουν καταστήσει την ενσωμάτωση των αναφορών ESG σε επιχειρηματικά πλαίσια ζωτικής σημασίας για την ικανοποίηση των κανονιστικών απαιτήσεων και των αναγκών της αγοράς.

Η έρευνα των Anginer, Demirgüç-Kunt και Salvatore Mare (2020) παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση της τραπεζικής ρύθμισης και της διαχείρισης κινδύνων στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, ιδιαίτερα μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Εξετάζοντας τη σταδιακή προσαρμογή των δομών, των κανονισμών και των πλαισίων διακυβέρνησης για τη διαχείριση των συστημικών απειλών και την ενίσχυση της σταθερότητας, η μελέτη επισημαίνει τη σημασία της κανονιστικής συμμόρφωσης στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης της αγοράς. Αυτή η εμπιστοσύνη συνδέεται άμεσα με την αυξανόμενη σημασία των αναφορών ESG, καθώς οι επενδυτές και τα ενδιαφερόμενα μέρη απαιτούν μεγαλύτερη λογοδοσία και αξιοπιστία στις μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις. Παράλληλα, οι συγγραφείς υπογραμμίζουν την ανάγκη ευέλικτων πλαισίων διακυβέρνησης, ικανών να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και τις απαιτήσεις συμμόρφωσης.

Ενισχύοντας τη συζήτηση, η μελέτη του Malik (2024) εξετάζει τη διακυβέρνηση κινδύνων στις δημόσιες εμπορικές τράπεζες των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), εστιάζοντας στην αυξανόμενη σημασία των μηχανισμών διαχείρισης κινδύνων για την προσαρμογή στις κανονιστικές απαιτήσεις. Ο Malik τονίζει ότι η λογοδοσία και η διαφάνεια είναι κρίσιμες για τη συμμόρφωση με τις διεθνείς προδιαγραφές ESG. Η έρευνα καταδεικνύει ότι οι ισχυρές δομές διακυβέρνησης συμβάλλουν όχι μόνο στη διαχείριση χρηματοοικονομικών και

λειτουργικών κινδύνων, αλλά και στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Μέσα από τα ευρήματα, προβάλλεται η ανάγκη ευθυγράμμισης των αρχών διακυβέρνησης κινδύνων με τις απαιτήσεις των ESG, ώστε οι οργανισμοί να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις προσδοκίες τόσο των ενδιαφερόμενων μερών όσο και των κανονιστικών αρχών.

Η έρευνα των Nguyen, Stewart και Matousek (2018) συμπληρώνει την κατανόηση των προκλήσεων στις αναδυόμενες αγορές, εστιάζοντας στις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου που εφαρμόζονται για την επίτευξη συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα. Οι συγγραφείς αναλύουν πώς τα τραπεζικά συστήματα σε αυτές τις αγορές προσαρμόζονται σε εξελισσόμενες κανονιστικές απαιτήσεις, αντιμετωπίζοντας παράλληλα το ρυθμιστικό arbitrage. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη διαφανούς μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, με έμφαση στη συμμόρφωση με τα ESG. Η μελέτη καταδεικνύει τη σημασία των επαρκών εσωτερικών ελέγχων για τη διασφάλιση της ακρίβειας και της λογοδοσίας στις γνωστοποιήσεις ESG, ενώ παράλληλα .

Συνολικά, οι παραπάνω μελέτες καταδεικνύουν την αυξανόμενη σημασία των πλαισίων διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνων για την προώθηση βιώσιμων πρακτικών και την ενίσχυση της αξιοπιστίας των μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων. Αυτή η γνώση αποτελεί θεμέλιο για τη διαμόρφωση πιο αποδοτικών στρατηγικών ενσωμάτωσης των ESG στις επιχειρηματικές πρακτικές, ανταποκρινόμενες στις εξελισσόμενες προκλήσεις των αγορών και των κανονιστικών απαιτήσεων.

5.2 Κενά στις τρέχουσες πρακτικές αναφοράς ESG

Ένα από τα πλέον αξιοσημείωτα κενά στις τρέχουσες πρακτικές αναφοράς ESG είναι η έλλειψη τυποποίησης στα πλαίσια υποβολής εκθέσεων. Παρότι υπάρχουν ευρέως αναγνωρισμένα πρότυπα, όπως τα ESRS, GRI, SASB, TCFD κ.ά., οι εταιρείες συνεχίζουν να υποβάλλουν στοιχεία ESG σε ποικίλες μορφές. Αυτό δημιουργεί δυσκολίες στη συγκρισιμότητα και τη συνέπεια, αποτελώντας σημαντική πρόκληση για επενδυτές, ρυθμιστικές αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Η έλλειψη ομοιομορφίας στις προσεγγίσεις ανά τομέα, κλάδο και γεωγραφική περιοχή περιπλέκει τη δυνατότητα αξιολόγησης και σύγκρισης των εταιρικών προσπαθειών προς τη βιωσιμότητα (Mishra&Kumar, 2023).

Η δυσκολία πολλών εταιρειών να ευθυγραμμίσουν τις εκθέσεις τους με πολλαπλά πρότυπα ESG εντείνει το πρόβλημα, οδηγώντας σε ελλειπείς ή μη ευθυγραμμισμένες γνωστοποιήσεις. Ιδιαίτερα οι μικρές επιχειρήσεις ή αυτές που δραστηριοποιούνται σε αναδυόμενες αγορές συχνά στερούνται των απαραίτητων πόρων ή της τεχνογνωσίας για την πλήρη ενσωμάτωση των πλαισίων ESG. Αυτό επιτείνει την ανισότητα μεταξύ των διεθνών προτύπων δημοσιοποίησης και της πραγματικής εφαρμογής τους, ειδικά σε περιοχές με λιγότερο ανεπτυγμένες νομικές και κανονιστικές δομές (Soras&Christopoulos, 2024). Καθίσταται, επομένως, σαφής η ανάγκη εναρμόνισης των παγκόσμιων προτύπων, προκειμένου να παρέχονται συνεκτικές, συγκρίσιμες και αξιόπιστες μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες.

5.3 Αδυναμίες στα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Ένα ακόμη κρίσιμο κενό στις πρακτικές ESG αφορά την ανεπάρκεια των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου για την εξασφάλιση της ακρίβειας, της αξιοπιστίας και της διαφάνειας στις γνωστοποιήσεις. Παρότι οι έλεγχοι ESG αποτελούν βασικό στοιχείο για τη συμμόρφωση με τα κανονιστικά πρότυπα και την αποτύπωση κινδύνων, πολλές επιχειρήσεις επικεντρώνονται αποκλειστικά στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Ως αποτέλεσμα, οι μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις συχνά δεν ενσωματώνονται επαρκώς στις λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου (Malik, 2024).

Παρόλο που ορισμένες εταιρείες έχουν προχωρήσει στην ενσωμάτωση των εκθέσεων ESG στα πλαίσια διακυβέρνησής τους, η εποπτεία των πρακτικών ESG παραμένει κατακερματισμένη. Συχνά δεν διενεργούνται εξειδικευμένοι έλεγχοι ESG λόγω έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού ή εργαλείων. Αυτό περιορίζει τη διασφάλιση της ποιότητας των δημοσιοποιούμενων πληροφοριών και αυξάνει τον κίνδυνο ανακριβών ή μη συμμορφούμενων γνωστοποιήσεων (Koutoupis&Pappa, 2018). Η ενίσχυση των εσωτερικών συστημάτων ελέγχου για την ενσωμάτωση των παραγόντων ESG κρίνεται απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας και αξιοπιστίας των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

5.4 Ανεπαρκής Απόδειξη Οικονομικών Οφελών

Παρά την αυξανόμενη αναγνώριση του οικονομικού αντίκτυπου των παραγόντων ESG, παραμένει δύσκολη η τεκμηρίωση των μακροπρόθεσμων οικονομικών οφελών των σχετικών πρακτικών. Οι περισσότερες εκθέσεις ESG επικεντρώνονται σε βραχυπρόθεσμους στόχους, όπως η μείωση εκπομπών ή η αύξηση της ποικιλομορφίας, χωρίς να εξετάζουν πλήρως τον οικονομικό αντίκτυπο αυτών των πρωτοβουλιών σε βάθος χρόνου. Αν και στρατηγικές ESG έχουν συσχετιστεί με καλύτερες οικονομικές αποδόσεις, βελτιωμένη διαχείριση κινδύνων και αυξημένη εμπιστοσύνη επενδυτών, οι εταιρείες συχνά αδυνατούν να συνδέσουν τις προσπάθειες αυτές με τη δημιουργία αξίας (Benjamin&Biswas, 2022).

Η έλλειψη τυποποιημένων μεθόδων αξιολόγησης των οικονομικών επιπτώσεων περιπλέκει τη διαδικασία ποσοτικοποίησης αυτών των ωφελειών. Ενώ τα υπάρχοντα πλαίσια παρέχουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές, δεν προσφέρουν σαφή εργαλεία για τη μέτρηση του αντίκτυπου των πρακτικών ESG στην επιχειρηματική αξία. Η ανάπτυξη πιο ολοκληρωμένων μεθοδολογιών αξιολόγησης είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της αξιοπιστίας των εκθέσεων ESG και τη σύνδεσή τους με τη στρατηγική αξία της βιωσιμότητας (Malik, 2024).

5.5 Ζητήματα Διαφάνειας και Ακρίβειας Δεδομένων

Η ποιότητα και η διαφάνεια των δεδομένων ESG αποτελούν ακόμη ένα σημαντικό κενό στις τρέχουσες πρακτικές. Παρά την αύξηση του αριθμού των εταιρειών που δημοσιοποιούν πληροφορίες ESG, η αξιοπιστία αυτών των δεδομένων συνεχίζει να εγείρει ερωτήματα. Συχνά οι πληροφορίες αναφέρονται χωρίς διασφάλιση από ανεξάρτητους ελεγκτές, ενώ ορισμένες εταιρείες μπορεί να παρουσιάζουν υπερβολικά ευνοϊκές εκτιμήσεις ή να παραλείπουν αρνητικά δεδομένα (Nguyen, Stewart, & Matousek, 2018).

Αυτή η έλλειψη διαφάνειας δυσχεραίνει την ακριβή αξιολόγηση των επιδόσεων μιας εταιρείας στον τομέα της βιωσιμότητας και υπονομεύει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών. Επιπλέον, η απουσία τρίτων ελεγκτών δημιουργεί κίνδυνο για πρακτικές greenwashing, οι οποίες υπονομεύουν την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων ESG. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, απαιτούνται ισχυρότερες διαδικασίες επαλήθευσης δεδομένων και ενισχυμένος ρόλος ανεξάρτητων ελέγχων.

5.6 Ελλιπής Ενσωμάτωση ESG στην Επιχειρηματική Στρατηγική

Τέλος, ένα σημαντικό κενό είναι η περιορισμένη ενσωμάτωση των παραγόντων ESG στη συνολική εταιρική στρατηγική και λειτουργίες. Παρότι πολλά πλαίσια αναφοράς έχουν υιοθετηθεί, η εφαρμογή των πρακτικών ESG παραμένει συχνά αποκομμένη από την επιχειρηματική στρατηγική. Οι στόχοι ESG είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν σε όλες τις πτυχές της εταιρείας, από τη λήψη αποφάσεων έως τον διαχειριστικό σχεδιασμό και τις καθημερινές λειτουργίες.

Η διασύνδεση των στρατηγικών ESG με τους οργανωτικούς στόχους απαιτεί ισχυρή ηγεσία, αποτελεσματική διακυβέρνηση και καλή διαχείριση. Επιπλέον, οι εταιρείες πρέπει να προάγουν μια κουλτούρα βιωσιμότητας, όπου οι παράγοντες ESG αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της λήψης αποφάσεων και της μέτρησης επιδόσεων (Koutoupis&Pappa, 2018). Η υιοθέτηση μιας πιο στρατηγικής προσέγγισης θα ενισχύσει τον ρόλο της βιωσιμότητας στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και στη δημιουργία αξίας.

Κεφάλαιο 6

Η Συμβολή των Εσωτερικών Ελέγχων στη Διασφάλιση των ESG Αναφορών

6.1 Ενίσχυση Διαφάνειας και Αξιοπιστίας

Η ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των εκθέσεων αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για τη διασφάλιση της ακρίβειας, της εγκυρότητας και της διαφάνειας στις γνωστοποιήσεις που σχετίζονται με τα ESG. Με την αυξανόμενη ζήτηση για ολοκληρωμένες και αξιόπιστες αναφορές ESG, οι οργανισμοί καλούνται να υιοθετούν ισχυρά πλαίσια διαχείρισης κινδύνων, τα οποία διασφαλίζουν την ακριβή συλλογή, επαλήθευση και παρουσίαση των σχετικών δεδομένων.

Η έρευνα των Héroux και Fortin (2024) παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για την εφαρμογή του μοντέλου των τριών γραμμών άμυνας, το οποίο αποτελεί μια δομημένη προσέγγιση που ενισχύει τη διαχείριση κινδύνων και τη διασφάλιση ακρίβειας στις αναφορές. Αν και η μελέτη εστιάζει στη βελτίωση της κυβερνοασφάλειας σε δημόσιες επιχειρήσεις, τα ευρήματά της είναι εξίσου χρήσιμα για τη διασφάλιση της ποιότητας των ESG αναφορών, ιδίως σε ζητήματα όπως η εταιρική διακυβέρνηση, η συμμόρφωση και η διαχείριση κινδύνων. Το μοντέλο των τριών γραμμών άμυνας περιλαμβάνει τους Ελέγχους της Διοίκησης, την Εποπτεία Κινδύνων και την Ανεξάρτητη Διασφάλιση, παρέχοντας ένα στιβαρό πλαίσιο για την αξιοπιστία και τη διαφάνεια στις μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις. Η μελέτη εξετάζει τη σύνδεση μεταξύ της κυβερνοασφάλειας και των ESG αναφορών, επισημαίνοντας ότι η εφαρμογή παρόμοιων πλαισίων ελέγχου μπορεί να αντιμετωπίσει ζητήματα ακεραιότητας δεδομένων και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών. Επιπλέον, η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία καθιερωμένων δομών διακυβέρνησης στη βελτίωση της λογοδοσίας και της συμμόρφωσης με κανονισμούς. Παράλληλα, καταδεικνύεται ότι οι αρχές της κυβερνοασφάλειας μπορούν να επεκταθούν και στις ESG γνωστοποιήσεις, συμβάλλοντας στη συνολική αξιοπιστία και διαφάνεια των οργανισμών. Με αυτόν τον τρόπο, το μοντέλο των τριών γραμμών άμυνας αναδεικνύεται ως ένα πολύτιμο εργαλείο που διευκολύνει τη διαχείριση κινδύνων και τη διασφάλιση βιωσιμότητας στις επιχειρηματικές πρακτικές.

Οι Jameel, Hamoodi και Al-Shmam (2024) διερευνούν διεξοδικά πώς η ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών, οι στρατηγικές οργανωτικής δέσμευσης, η χρηστή διακυβέρνηση και η σαφής οριοθέτηση ρόλων επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Η μελέτη επισημαίνει την ανάγκη ενεργού συμμετοχής των εσωτερικών ελεγκτών στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων, στον εντοπισμό κινδύνων και στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης των οργανισμών με εσωτερικά και εξωτερικά πρότυπα και κανονισμούς. Παρουσιάζονται δεδομένα που δείχνουν ότι η ανεξαρτησία των ελεγκτών, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά διακυβέρνησης, μειώνει τους κινδύνους που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των εκθέσεων ESG. Επιπλέον, η μελέτη θίγει ζητήματα ενδεχόμενης σύγκρουσης ρόλων, ενώ παράλληλα αναδεικνύει τη σημασία της οργανωτικής δέσμευσης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εσωτερικοί ελεγκτές λειτουργούν ως κρίσιμοι παράγοντες μετριασμού κινδύνων, ενισχύοντας τον ολοκληρωμένο έλεγχο των δεδομένων ESG και εξασφαλίζοντας την ακρίβεια και την αξιοπιστία της υποβολής εκθέσεων. Τα ευρήματα ενισχύουν το επιχείρημα ότι τα ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν θεμέλιο για την προώθηση της διαφάνειας, τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα ESG. Επιπλέον, ενισχύεται ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διασφάλιση της ακρίβειας και στη μείωση των κινδύνων στο πλαίσιο των εκθέσεων ESG.

Παράλληλα, η έρευνα του Alshammari (2024) εστιάζει στον ρόλο των επιτροπών ελέγχου στη βελτίωση της επικαιροποίησης, της αξιοπιστίας και της ακρίβειας των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, όπως οι εκθέσεις ESG. Η μελέτη αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο ανεξάρτητες, εξειδικευμένες και επιμελείς επιτροπές ελέγχου συμβάλλουν στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των γνωστοποιούμενων πληροφοριών. Μέσω της διερεύνησης της σχέσης μεταξύ χαρακτηριστικών των επιτροπών ελέγχου και της υποβολής εκθέσεων, καταδεικνύεται ότι η αποτελεσματική εποπτεία μειώνει τις καθυστερήσεις και ενισχύει τη συμμόρφωση με κανονιστικά πλαίσια και πρότυπα αναφοράς. Η έρευνα επιπλέον υπογραμμίζει ότι οι ισχυρές πρακτικές ελεγκτικής διακυβέρνησης μειώνουν τους κινδύνους εσφαλμένων δηλώσεων και ενισχύουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων στις οργανωτικές γνωστοποιήσεις. Τα ευρήματα του Alshammari είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τις αναφορές ESG, καθώς αναδεικνύουν τη σημασία των δομών διακυβέρνησης για την

προώθηση ακριβών, αξιόπιστων και έγκαιρων μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων. Ο ρόλος των επιτροπών ελέγχου στην εποπτεία των εκθέσεων ESG κρίνεται καθοριστικός για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με κανονιστικές απαιτήσεις και για την κάλυψη των προσδοκιών της αγοράς αναφορικά με τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Μια άλλη σημαντική συμβολή στη συζήτηση για τον μετριασμό των κινδύνων και την ακρίβεια των αναφορών αποτελεί η έρευνα των Kolsi και Al-Hiyari (2024), η οποία εξετάζει τον αντίκτυπο της ανάθεσης λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου σε εξωτερικούς συνεργάτες στις βαθμολογίες επιδόσεων ESG. Η μελέτη στοχεύει στην κατανόηση του πώς η εξωτερική ανάθεση επηρεάζει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων και την ακρίβεια των γνωστοποιήσεων ESG. Στα ευρήματα της έρευνας επισημαίνονται τόσο οι ευκαιρίες που προσφέρει η εξωτερική ανάθεση, όπως η πρόσβαση σε εξειδικευμένη τεχνογνωσία και η αποδοτικότητα κόστους, όσο και οι πιθανές προκλήσεις, όπως η απώλεια ελέγχου και η υποβάθμιση της θεσμικής γνώσης. Οι Kolsi και Al-Hiyari (2024) υπογραμμίζουν τη σημασία ύπαρξης ισχυρών πλαισίων διακυβέρνησης και αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης για τον μετριασμό των κινδύνων που σχετίζονται με την εξωτερική ανάθεση. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι – είτε διεξάγονται εντός του οργανισμού είτε από εξωτερικούς συνεργάτες – παραμένουν κρίσιμοι για την επαλήθευση των μετρήσεων επιδόσεων ESG, την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων και τη διασφάλιση κανονιστικής συμμόρφωσης. Η μελέτη παρέχει εμπειρικά παραδείγματα που αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι λειτουργίες ελέγχου συμβάλλουν στη διαχείριση κινδύνων και την ακριβή υποβολή εκθέσεων, υποστηρίζοντας την άποψη ότι οι ισχυροί εσωτερικοί έλεγχοι είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Παράλληλα, η έρευνα του Alrabba (2016) εστιάζει στον ρόλο ενός κώδικα δεοντολογίας στην ποιότητα της επαγγελματικής κρίσης των ελεγκτών, προσφέροντας μια σημαντική προοπτική στη συζήτηση για τη μείωση των κινδύνων και την ακρίβεια της πληροφόρησης. Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία των δεοντολογικών πλαισίων ως θεμελιώδη στοιχεία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, διασφαλίζοντας ότι οι ελεγκτές λειτουργούν με αντικειμενικότητα, ακεραιότητα και λογοδοσία καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ελέγχου. Ο Alrabba (2016) τονίζει τη συμβολή των δεοντολογικών προτύπων στην καθοδήγηση της λήψης αποφάσεων και τη μείωση των

προκαταλήψεων ή των σφαλμάτων, υπογραμμίζοντας τη σημασία της δεοντολογικής διακυβέρνησης για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και την ενίσχυση της ακρίβειας των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, όπως οι εκθέσεις ESG. Επιπλέον, η μελέτη καταδεικνύει ότι οι δεοντολογικοί κώδικες ενισχύουν τους μηχανισμούς συμμόρφωσης, μειώνουν τον κίνδυνο εσφαλμένων δηλώσεων και αυξάνουν την αξιοπιστία των οργανισμών στα μάτια των ενδιαφερόμενων μερών. Τα παραπάνω ενισχύουν την άποψη ότι ένας ισχυρός ηθικός τόνος στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου όχι μόνο βελτιώνει την ποιότητα του ελέγχου αλλά και συμβάλλει στη διαφάνεια και την αξιοπιστία των αναφορών ESG. Η δεοντολογία της εταιρικής διακυβέρνησης παραμένει κεντρικό στοιχείο για την ενίσχυση των στρατηγικών διαχείρισης κινδύνων και την παραγωγή αξιόπιστων, επαληθεύσιμων πληροφοριών ESG, που ικανοποιούν τις αυξανόμενες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας.

Σε παρόμοιο πνεύμα, οι Prinsloo και Maroun (2020) εξετάζουν εις βάθος τα συστατικά στοιχεία και την ποιότητα της συνδυασμένης διασφάλισης στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων εκθέσεων (integrated reporting) και των εκθέσεων βιωσιμότητας, προσφέροντας σημαντική συμβολή στη συζήτηση για τη μείωση των κινδύνων και την ακρίβεια των αναφορών. Η συνδυασμένη διασφάλιση ενοποιεί τους εσωτερικούς ελέγχους, τους εξωτερικούς ελέγχους και τη διοικητική εποπτεία, προάγοντας τον συντονισμό στην επαλήθευση της αξιοπιστίας των δεδομένων και τον εντοπισμό αποκλίσεων στις δηλωθείσες πληροφορίες. Οι Prinsloo και Maroun (2020) υπογραμμίζουν ότι οι αποτελεσματικές πρακτικές συνδυασμένης διασφάλισης ενισχύουν τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων, προάγουν την ακρίβεια των δεδομένων και ενισχύουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών στις εκθέσεις βιωσιμότητας. Μέσω της εξέτασης των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παρόχων διαβεβαίωσης, η μελέτη καταδεικνύει τη σημασία των συνεργατικών διαδικασιών επαλήθευσης για τη συμμόρφωση με τα πρότυπα βιωσιμότητας. Επιπλέον, αναδεικνύεται ο κρίσιμος ρόλος των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη διασφάλιση της ακεραιότητας των γνωστοποιήσεων ESG, συμβάλλοντας στη διαφάνεια και τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις. Οι πρακτικές αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό των κινδύνων που συνδέονται με την υποβολή εκθέσεων ESG και για τη διασφάλιση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων, ενισχύοντας τη συνολική εταιρική διακυβέρνηση και τις πρακτικές υποβολής εκθέσεων.

Η έρευνα του Nashar (2016) εμπλουτίζει τη συζήτηση, διερευνώντας τον αντίκτυπο της ολοκληρωμένης υποβολής εκθέσεων στην ποιότητα του ελέγχου. Η ολοκληρωμένη αναφορά, που συνδυάζει χρηματοοικονομικές και μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, απαιτεί υψηλότερα πρότυπα ελέγχου για την εξασφάλιση της ακρίβειας, της αξιοπιστίας και της διαφάνειας των πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Nashar (2016), η πολυπλοκότητα και το διευρυμένο πεδίο της ολοκληρωμένης αναφοράς καθιστούν απαραίτητους τους ισχυρούς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου και διασφάλισης, που μπορούν να εντοπίσουν κινδύνους, να επαληθεύσουν την ακεραιότητα των δεδομένων και να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις. Η έρευνα καταδεικνύει ότι ισχυροί εσωτερικοί έλεγχοι και αποτελεσματικά συστήματα διασφάλισης είναι απαραίτητα για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών στις εκθέσεις ESG ενός οργανισμού και για τη συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανονισμούς. Ο Nashar (2016) τονίζει την ανάγκη για κατάλληλες διαδικασίες αξιολόγησης και επαλήθευσης τόσο των χρηματοοικονομικών όσο και των μη χρηματοοικονομικών δεδομένων στις ολοκληρωμένες εκθέσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των γνωστοποιήσεων ESG. Αυτή η προσέγγιση αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τις επιχειρήσεις που επιδιώκουν να ευθυγραμμιστούν με τους παγκόσμιους στόχους βιωσιμότητας, παρέχοντας ισχυρή υποδομή για τη διαχείριση κινδύνων και την ενίσχυση της εταιρικής λογοδοσίας.

Η έρευνα των Hammami και HendijaniZadeh (2019) εξετάζει τη σχέση μεταξύ της ποιότητας του ελέγχου, της κάλυψης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, της δημοσιοποίησης των στοιχείων ESG και της αποτελεσματικότητας των επενδυτικών αποφάσεων των επιχειρήσεων. Η μελέτη παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τη μείωση των κινδύνων και τη βελτίωση της ακρίβειας των εκθέσεων ESG. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι η υψηλή ποιότητα ελέγχου λειτουργεί ως ουσιαστικός μηχανισμός διασφάλισης της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG, μειώνοντας την ασυμμετρία πληροφοριών και τους κινδύνους που σχετίζονται με την υποβολή εκθέσεων. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο των εξωτερικών ελέγχων και της παρακολούθησης των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι οποίοι λειτουργούν ως παράγοντες διαφάνειας και λογοδοσίας. Οι Hammami και HendijaniZadeh (2019) καταδεικνύουν ότι οι ισχυροί μηχανισμοί διασφάλισης, βασισμένοι σε εσωτερικούς ελέγχους, είναι απαραίτητοι για τη συμμόρφωση με τα πρότυπα ESG, τη μείωση του κινδύνου εσφαλμένων δηλώσεων

ή χειραγώγησης δεδομένων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών. Παράλληλα, η μελέτη προτείνει ότι τα κατάλληλα συστήματα διακυβέρνησης και ελεγκτικοί μηχανισμοί συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας της υποβολής εκθέσεων και της βιώσιμης λήψης αποφάσεων, ενισχύοντας την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων ESG και την εταιρική λογοδοσία.

Παρομοίως, η έρευνα των Soh και Martinov-Bennie (2015) εστιάζει στον κρίσιμο ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών στη διασφάλιση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Η μελέτη εξετάζει τις αντιλήψεις των εσωτερικών ελεγκτών σχετικά με τους ρόλους τους στην παροχή υπηρεσιών διασφάλισης και συμβουλευτικών υπηρεσιών, αναδεικνύοντας τον διττό τους ρόλο: από τη μία, στη διασφάλιση της συμμόρφωσης μέσω της αξιολόγησης κινδύνων και, από την άλλη, στην υποστήριξη της βελτίωσης της ακρίβειας των εκθέσεων ESG. Οι Soh και Martinov-Bennie (2015) υπογραμμίζουν ότι οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου μπορούν να συμβάλουν στην αναγνώριση τομέων κινδύνου, στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με κανονιστικές και μη κανονιστικές απαιτήσεις και στην επαλήθευση της ακρίβειας των πληροφοριών που δημοσιοποιούνται στο πλαίσιο ESG. Παράλληλα, η έρευνα καταδεικνύει τη συμβολή των εσωτερικών ελεγκτών στην ενίσχυση των συστημάτων διακυβέρνησης μέσω της υιοθέτησης αποτελεσματικών μέτρων ελέγχου, τα οποία όχι μόνο μειώνουν τους κινδύνους αλλά και βελτιώνουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και δημοσιοποίησης πληροφοριών. Τα αποτελέσματα της μελέτης ενισχύουν την άποψη ότι οι ισχυροί ελεγκτικοί μηχανισμοί διασφαλίζουν την ακρίβεια, την αξιοπιστία και τη διαφάνεια των γνωστοποιήσεων ESG, συμβάλλοντας στη διατήρηση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών. Οι Soh και Martinov-Bennie (2015) καταδεικνύουν ότι οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της ποιότητας των γνωστοποιήσεων ESG, ενισχύοντας τη διακυβέρνηση και τη λογοδοσία στο πλαίσιο της βιώσιμης επιχειρηματικότητας. Η μελέτη τους αποτελεί μια ουσιαστική συνεισφορά στη βιβλιογραφία για τη διαχείριση των κινδύνων και την εταιρική υπευθυνότητα.

Η έρευνα των Buallay και Al-Ajmi (2019) εξετάζει τον αντίκτυπο των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου, όπως η ανεξαρτησία, η εμπειρογνωμοσύνη, το μέγεθος και η συχνότητα των συνεδριάσεων, στην ακρίβεια και την ποιότητα των εταιρικών εκθέσεων βιωσιμότητας. Η μελέτη αναδεικνύει ότι οι καλά δομημένες επιτροπές ελέγχου διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παρακολούθηση των εσωτερικών ελέγχων, στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα υποβολής εκθέσεων και στη βελτίωση

της ακρίβειας και αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Σύμφωνα με τους Buallay και Al-Ajmi (2019), οι επιτροπές ελέγχου συμβάλλουν στη μείωση των κινδύνων, εντοπίζοντας λάθη και παρατυπίες, προάγοντας την ακεραιότητα των δεδομένων και περιορίζοντας την πιθανότητα εσφαλμένων δηλώσεων στις εκθέσεις βιωσιμότητας. Τα αποτελέσματα της μελέτης τονίζουν την ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου της εταιρικής διακυβέρνησης για τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, καθώς και για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και της συμμόρφωσης με τους κανονισμούς. Η έρευνα καταλήγει ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι, σε συνδυασμό με αποτελεσματικές επιτροπές ελέγχου, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη γνήσια υποβολή εκθέσεων ESG και τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών δεδομένων. Επιπλέον, παρέχει κατευθύνσεις για προσεγγίσεις που μπορούν να υιοθετήσουν οι επιτροπές ελέγχου για τη διαχείριση των κινδύνων στις γνωστοποιήσεις ESG, με στόχο την ευθυγράμμισή τους με τις προσδοκίες επενδυτών, ρυθμιστικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών.

Παράλληλα, η έρευνα των Arif, Sajjad, Farooq, Abrar και Joyo (2020) διερευνά τον αντίκτυπο χαρακτηριστικών των επιτροπών ελέγχου, όπως η ανεξαρτησία, η εμπειρογνωμοσύνη και η ποικιλομορφία, στην ποιότητα και την ποσότητα των γνωστοποιήσεων ESG. Η μελέτη επικεντρώνεται στις επιτροπές ελέγχου ως καίριες δομές διακυβέρνησης, υπεύθυνες για την ενίσχυση των εσωτερικών ελέγχων και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αναφορών ESG. Οι Arif et al. (2020) αναδεικνύουν ότι οι καλά δομημένες επιτροπές ελέγχου ενισχύουν την αξιοπιστία και την ακρίβεια των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών, συμβάλλοντας στη μείωση των κινδύνων και των σφαλμάτων στις εκθέσεις ESG. Η έρευνα τονίζει ότι οι επιτροπές ελέγχου μπορούν να βελτιώσουν την επαλήθευση των δεδομένων, αποτρέποντας εσφαλμένες δηλώσεις ή παραλείψεις, ενώ παράλληλα ενισχύουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και τη συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της εποπτείας των επιτροπών ελέγχου στις επιχειρήσεις για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της βιωσιμότητας. Ενισχύοντας τη σύνδεση μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και της ποιότητας των εκθέσεων ESG, η έρευνα καταλήγει ότι οι αποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι, σε συνδυασμό με ισχυρές επιτροπές ελέγχου, είναι απαραίτητοι για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των γνωστοποιήσεων ESG και την ορθή διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με αυτές.

Η διερεύνηση του ρόλου των εσωτερικών ελέγχων, των επιτροπών ελέγχου και των δεοντολογικών πλαισίων στη διαχείριση των γνωστοποιήσεων ESG καταδεικνύει τη θεμελιώδη σημασία της διακυβέρνησης για τη διασφάλιση της ακρίβειας, της αξιοπιστίας και της διαφάνειας στις μη χρηματοοικονομικές εκθέσεις. Τα ευρήματα των ερευνών αναδεικνύουν ότι οι ισχυροί εσωτερικοί έλεγχοι, όταν συνδυάζονται με εξειδικευμένες και ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου, προάγουν την ακεραιότητα των δεδομένων ESG, μειώνουν τους κινδύνους εσφαλμένων δηλώσεων και ενισχύουν τη συμμόρφωση με τα πρότυπα αναφοράς και τις κανονιστικές απαιτήσεις.

Παράλληλα, η ενσωμάτωση δεοντολογικών προτύπων και η εφαρμογή του μοντέλου των τριών γραμμών άμυνας υπογραμμίζουν τη σημασία της λογοδοσίας και της διαφάνειας στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και τη φήμη των οργανισμών. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι η αποτελεσματική διακυβέρνηση, οι δομημένοι εσωτερικοί έλεγχοι και οι ισχυροί μηχανισμοί διασφάλισης συμβάλλουν όχι μόνο στη συμμόρφωση αλλά και στη δημιουργία αξίας για τις επιχειρήσεις, ενισχύοντας τη βιωσιμότητά τους σε ένα ολοένα και πιο απαιτητικό ρυθμιστικό και επιχειρηματικό περιβάλλον.

Συνολικά, τα ευρήματα υποστηρίζουν ότι η επιτυχής διαχείριση των κινδύνων και η ακρίβεια των γνωστοποιήσεων ESG απαιτούν μια ολιστική προσέγγιση που συνδυάζει εξειδικευμένα συστήματα ελέγχου, αποτελεσματική διακυβέρνηση και διαρκή δέσμευση προς τις αρχές της διαφάνειας και της βιωσιμότητας.

6.2 Εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και εταιρική φήμη

Η εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και η εταιρική φήμη αποτελούν καίρια περιουσιακά στοιχεία για τις εταιρείες, ειδικά στο πλαίσιο των γνωστοποιήσεων για το περιβάλλον, την κοινωνία και τη διακυβέρνηση (ESG). Η αυξανόμενη απαίτηση των ενδιαφερόμενων μερών για διαφάνεια και λογοδοσία αναδεικνύει την ανάγκη εφαρμογής μηχανισμών διακυβέρνησης που εξασφαλίζουν την ακρίβεια, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αναφορών ESG.

Η έρευνα των Bouten και Hoozée (2024) παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες διασφάλισης της βιωσιμότητας, δίνοντας έμφαση στον ρόλο της ευαισθητοποίησης, της κοινωνικοποίησης και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των διαβεβαιωτών και των πελατών. Οι διαδικασίες αυτές συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην ενίσχυση της εταιρικής φήμης. Οι συγγραφείς επισημαίνουν ότι οι κοινωνικές διαδικασίες και οι ερμηνευτικές πρακτικές που υιοθετούν οι πάροχοι διαβεβαίωσης ενισχύουν τη νομιμοποίηση και την αξιοπιστία των εκθέσεων βιωσιμότητας. Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία της συνδυαστικής εφαρμογής εξωτερικών διαδικασιών διασφάλισης με παραδοσιακούς εσωτερικούς ελέγχους για την ενίσχυση της εταιρικής φήμης, μέσω της προώθησης της διαφάνειας στις πρωτοβουλίες βιωσιμότητας. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η εφαρμογή ισχυρών πλαισίων διασφάλισης, τα οποία ευθυγραμμίζονται με τις προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών, συμβάλλει ουσιαστικά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στη βελτίωση της εταιρικής φήμης.

Παρομοίως, η έρευνα των Wang και Sun (2021) εξετάζει τον ρόλο των επιτροπών ελέγχου στη βελτίωση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και της εταιρικής φήμης στον κινεζικό ενεργειακό τομέα. Η μελέτη αποδεικνύει ότι οι αποτελεσματικές λειτουργίες εποπτείας των επιτροπών ελέγχου είναι καίριες για τη διασφάλιση ακριβών, διαφανών και αξιόπιστων μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών στις εκθέσεις ESG. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν τη σημασία της ύπαρξης καλά δομημένων επιτροπών ελέγχου για τη μείωση των κινδύνων υποβολής αναφορών, την ενίσχυση της λογοδοσίας και την προώθηση της συμμόρφωσης με κανονιστικά πρότυπα. Η μελέτη καταλήγει ότι οι επιτροπές ελέγχου συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στη διατήρηση της νομιμότητας, γεγονός που ενισχύει τη φήμη της εταιρείας.

Η έρευνα των Iannuzzi, Dell'Atti, D'Apolito και Galletta (2023) επικεντρώνεται στον ρόλο της εταιρικής διακυβέρνησης στη διατήρηση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και στην προστασία της εταιρικής φήμης. Η μελέτη εξετάζει τις επιτροπές αποδοχών και διορισμών στις ευρωπαϊκές συστημικά σημαντικές τράπεζες, καταδεικνύοντας ότι οι ποικιλόμορφες, ανεξάρτητες και έμπειρες επιτροπές συμβάλλουν στη μείωση των κινδύνων που σχετίζονται με τα ESG κριτήρια και στην ενίσχυση των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν ότι οι ισχυρές επιτροπές αποδοχών και διορισμών διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τα πρότυπα βιωσιμότητας, περιορίζοντας τους κινδύνους που συνδέονται με τη φήμη και προωθώντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Τα ευρήματα της μελέτης αναδεικνύουν τη σημασία της σύνθεσης και της λειτουργίας αυτών των επιτροπών για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης και της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών.

Επιπρόσθετα, οι εσωτερικοί έλεγχοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση κινδύνων, μέσω της ταυτοποίησης και αντιμετώπισης των κινδύνων που σχετίζονται με το ESG (Chen et al., 2023). Για παράδειγμα, εταιρείες που παρακολουθούν συστηματικά το αποτύπωμα άνθρακα ή εφαρμόζουν βιώσιμες πρακτικές στη διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας είναι καλύτερα προετοιμασμένες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών και των κανονιστικών πλαισίων. Η συμμόρφωση με τα κριτήρια ESG συμβάλλει όχι μόνο στην επίτευξη υψηλότερων αξιολογήσεων αλλά και στην ενίσχυση της εταιρικής φήμης και της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η έρευνα του Dimitropoulos (2024) εξετάζει τη σχέση μεταξύ της απόδοσης βιωσιμότητας και των γνωμοδοτήσεων ελέγχου, αναδεικνύοντας τον ρόλο της ανεξαρτησίας των επιτροπών ελέγχου. Η μελέτη υπογραμμίζει ότι οι ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου είναι καίριες για τη μείωση των κινδύνων αναφορών, τη βελτίωση της συμμόρφωσης και τη διασφάλιση της εγκυρότητας των μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Επιπλέον, η έρευνα καταδεικνύει ότι οι ισχυρές διαδικασίες εποπτείας και η ανεξαρτησία στις επιτροπές ελέγχου προάγουν τη διαφάνεια, ενισχύουν την εταιρική εικόνα και οικοδομούν μακροχρόνια εμπιστοσύνη στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Συνολικά, η βιβλιογραφία υπογραμμίζει τη σημασία των ισχυρών μηχανισμών διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των επιτροπών ελέγχου και των εξωτερικών

διαδικασιών διασφάλισης, για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και της εταιρικής φήμης. Οι πρακτικές αυτές προσδίδουν αξιοπιστία στις γνωστοποιήσεις ESG, μειώνουν τους σχετικούς κινδύνους και ευθυγραμμίζουν τις εταιρικές πολιτικές με τις κανονιστικές και κοινωνικές προσδοκίες.

6.3 Ο Ρόλος των Επιτροπών Ελέγχου και των ESG Ratings

Οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διοικητικές αξιολογήσεις (ESG Ratings) αποτελούν κρίσιμα εργαλεία για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας και των μη χρηματοοικονομικών επιδόσεων των εταιρειών. Οι αξιολογήσεις αυτές διευκολύνουν επενδυτές, ρυθμιστικές αρχές και την ευρύτερη κοινωνία να κατανοήσουν το επίπεδο συμμόρφωσης μιας εταιρείας με τα κριτήρια ESG, καθώς και τις συνολικές επιπτώσεις της στο περιβάλλον και την κοινωνία (La Torre et al., 2023). Με την αύξηση της σημασίας της μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, οι αξιολογήσεις ESG έχουν καθιερωθεί ως πρότυπα για τη μέτρηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων βιωσιμότητας των εταιρειών.

Οι αξιολογήσεις ESG έχουν σχεδιαστεί για να ποσοτικοποιούν τις επιδόσεις μιας εταιρείας στους τομείς του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της διακυβέρνησης, βασιζόμενες σε τυποποιημένα κριτήρια (Castellano et al., 2024). Οι αξιολογήσεις αυτές αξιοποιούνται για την αποτίμηση της ικανότητας των εταιρειών να διαχειρίζονται αποτελεσματικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, καθώς και τη δομή και λειτουργία της εταιρικής τους διακυβέρνησης. Αποτελούν κρίσιμο εργαλείο στη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων, ιδιαίτερα από θεσμικούς επενδυτές, διαχειριστές κεφαλαίων και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Υψηλές βαθμολογίες ESG συσχετίζονται συχνά με αυξημένα επίπεδα συμμόρφωσης προς τα κανονιστικά πλαίσια, την υιοθέτηση ηθικών επιχειρηματικών πρακτικών και την εφαρμογή στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης (Castellano et al., 2024).

Οι κορυφαίοι οργανισμοί αξιολόγησης ESG, όπως οι MSCI, Sustainalytics και Refinitiv, χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθοδολογίες για την αξιολόγηση εταιρικών επιδόσεων ESG (Halomoan & Hanggraeni, 2024). Οι μεθοδολογίες αυτές βασίζονται συνήθως σε δεδομένα που είναι διαθέσιμα στο κοινό, σε εταιρικές ανακοινώσεις και σε εξωτερικές βάσεις δεδομένων. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αξιολογήσεις ESG περιλαμβάνουν δείκτες απόδοσης (KPIs), όπως το αποτύπωμα άνθρακα, ζητήματα εργαζομένων, ποικιλομορφία φύλου στα Δ.Σ., προστασία δεδομένων και μέτρα κατά της διαφθοράς. Παρότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις προσεγγίσεις, ο γενικός στόχος είναι η παροχή μιας συνολικής εικόνας για τις πρακτικές βιωσιμότητας και διακυβέρνησης (Halomoan & Hanggraeni, 2024).

Παρά τη σημασία τους, οι αξιολογήσεις ESG συχνά δέχονται κριτική λόγω ασυνεπειών στις μεθοδολογίες αξιολόγησης, ελλιπών δεδομένων και έλλειψης τυποποίησης (Chen & Fan, 2024). Αυτά τα ζητήματα μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω της εφαρμογής διαφανών και τεκμηριωμένων διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες διασφαλίζουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των δεδομένων. Οι εταιρείες που υιοθετούν τέτοιες πρακτικές είναι καλύτερα προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν τις ασυμφωνίες, ενισχύοντας την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δημοσιοποιήσεών τους στον τομέα του ESG (Chen & Fan, 2024).

Οι αξιολογήσεις ESG επηρεάζουν άμεσα τη διαμόρφωση εταιρικής στρατηγικής, ενθαρρύνοντας τις επιχειρήσεις να ενσωματώσουν τη βιωσιμότητα στις επιχειρησιακές τους λειτουργίες (Jiang et al., 2024). Εταιρείες με υψηλές αξιολογήσεις ESG έχουν αυξημένες πιθανότητες να προσελκύσουν επενδυτές με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, να μειώσουν το κόστος κεφαλαίου και να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Επιπλέον, οι αξιολογήσεις αυτές ενισχύουν τη λογοδοσία, υποχρεώνοντας τις επιχειρήσεις να ευθυγραμμίσουν τις πρακτικές τους με τους παγκόσμιους στόχους βιωσιμότητας (Jiang et al., 2024).

Οι εσωτερικοί έλεγχοι διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας των μη χρηματοοικονομικών δεδομένων που υποστηρίζουν τις αξιολογήσεις ESG (Chen et al., 2023). Αποτελεσματικοί μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου εξασφαλίζουν την ακριβή συλλογή, επαλήθευση και παρουσίαση των δεδομένων, περιορίζοντας τα σφάλματα και τις ασυνέπειες. Ως εκ τούτου, οι εταιρείες που διαθέτουν ισχυρούς εσωτερικούς ελέγχους βρίσκονται σε πλεονεκτική ανταπόκρισης στις απαιτήσεις των μεθοδολογιών αξιολόγησης ESG, ενώ παράλληλα ενισχύουν τη διαφάνεια στις διαδικασίες δημοσιοποίησης.

Κεφάλαιο 7

Συζήτηση - Σχολιασμός

7.1 Κύρια Συμπεράσματα

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση που παρουσιάζεται στην παρούσα μελέτη αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν τα πλαίσια διακυβέρνησης, οι εσωτερικοί έλεγχοι και οι πρακτικές διασφάλισης στην ενίσχυση της ακρίβειας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων για το περιβάλλον, την κοινωνία και τη διακυβέρνηση (ESG). Στο πλαίσιο του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την υποβολή εκθέσεων ESG, οι οργανισμοί καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλες προκλήσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία μηχανισμών για την ορθή υποβολή μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ρυθμιστικών αρχών, των επενδυτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Τα τεκμήρια που εξετάζονται υποδεικνύουν την αναγκαιότητα υιοθέτησης ισχυρών πλαισίων διακυβέρνησης, αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και αξιόπιστων μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Οι εν λόγω δομές κρίνονται θεμελιώδεις για την αντιμετώπιση κινδύνων που σχετίζονται με ανεπαρκείς ή εσφαλμένες πληροφορίες για θέματα ESG. Επιπλέον, συμβάλλουν στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών και στη βελτίωση της συνολικής εταιρικής εικόνας και φήμης.

Ένα κομβικό ζήτημα που αναδεικνύεται από τη βιβλιογραφία είναι η σημασία των ισχυρών εσωτερικών ελέγχων για την επαλήθευση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Έρευνες των Hammami και HendijaniZadeh (2019) καθώς και των Soh και Martinov-Bennie (2015) τονίζουν τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα αναφοράς ESG και στην παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για τη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων. Τα ευρήματα αυτών των μελετών υπογραμμίζουν τον διπλό ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών, τόσο στην αξιολόγηση κινδύνων όσο και στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, για τον εντοπισμό κινδύνων, τη διασφάλιση της ακρίβειας των δεδομένων ESG και τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις. Παράλληλα, οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου κρίνονται απαραίτητες για τη μείωση σφαλμάτων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων μερών, οδηγώντας σε ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας των αναφορών ESG.

Επιπρόσθετα, η βιβλιογραφία καταδεικνύει τον σημαντικό ρόλο των εξωτερικών μηχανισμών διασφάλισης στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Οι Bouten και Hoozée (2024) αναλύουν πώς η αλληλεπίδραση των παρόχων εξωτερικής διασφάλισης με τους πελάτες ενισχύει την αξιοπιστία και την υπευθυνότητα των εκθέσεων βιωσιμότητας. Σύμφωνα με τα ευρήματά τους, οι εξωτερικές διαβεβαιώσεις συμπληρώνουν τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, διασφαλίζοντας την ποιότητα, την ακεραιότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων ESG. Η σύνδεση αυτών των μηχανισμών με τα συστήματα εσωτερικής διακυβέρνησης ενισχύει την ικανότητα των οργανισμών να δηλώνουν δημόσια τη δέσμευσή τους στη βιωσιμότητα, βελτιώνοντας παράλληλα την εταιρική εικόνα και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών.

Παράλληλα, η βιβλιογραφία επισημαίνει τον καθοριστικό ρόλο των επιτροπών ελέγχου στη βελτίωση της εποπτείας της εταιρικής διακυβέρνησης και στη διασφάλιση της ακρίβειας των γνωστοποιήσεων ESG. Μελέτες των Wang και Sun (2021), Buallay και Al-Ajmi (2019), καθώς και Arif et al. (2020), αναδεικνύουν ότι οι αποτελεσματικά λειτουργούσες επιτροπές ελέγχου συμβάλλουν στην επίτευξη συμμόρφωσης με τα πρότυπα βιωσιμότητας, στη μείωση των κινδύνων υποβολής ανακριβών εκθέσεων και στην ενίσχυση της εταιρικής υπευθυνότητας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου με εξειδίκευση στα θέματα ESG, οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα των δεδομένων και αποτρέπουν σημαντικές ανακρίβειες.

Η ενσωμάτωση των παραγόντων ESG στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, όπως αναδεικνύεται στη βιβλιογραφία, συνεισφέρει καθοριστικά στη βελτίωση των μακροπρόθεσμων οικονομικών επιδόσεων. Η ενίσχυση της οργανωτικής διαφάνειας, η διαχείριση κινδύνων και η ανάπτυξη προγραμμάτων Έρευνας & Ανάπτυξης (R&D) ενισχύουν τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις αναδυόμενες ρυθμιστικές απαιτήσεις, διασφαλίζοντας τη βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Τέλος, η βιβλιογραφία αναδεικνύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες στην ευθυγράμμιση των εκθέσεων ESG με τα διεθνή πρότυπα, τονίζοντας την ανάγκη για εναρμόνιση των πλαισίων αναφοράς. Η παροχή κατάλληλων μέσων και συστάσεων, ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στις αναδυόμενες αγορές, είναι κρίσιμη για τη διαχείριση κινδύνων ESG και την ενίσχυση της διαφάνειας.

Πίνακας 1: Σύνδεση προκλήσεων και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου

Πρόκληση	Περιγραφή	Σχέση με τα Συστήματα Ελέγχου	Διαθεματικότητα και δομική συνάφεια της μελέτης
Ρυθμιστικές Απαιτήσεις και Προσδοκίες Αγοράς (5.1)	Οι αυξανόμενες απαιτήσεις της CSRD και των ESRS στοχεύουν στη βελτίωση της συγκρισιμότητας και της διαφάνειας στις ESG αναφορές (Koskelainen, 2024; Crawford & Nilsson, 2023; Harasheh & Provasi, 2022; Fornasari & Traversi, 2024).	Τα συστήματα ελέγχου διασφαλίζουν τη συμμόρφωση μέσω ανάλυσης κενών, ενίσχυσης διαδικασιών και παρακολούθησης νέων κανονισμών (Abdullah & Haron, 2022; COSO, 2013; Wehrhahn & Velte, 2024).	- 2.2 (Πλαίσιο COSO και Εφαρμογή του στις ESG Αναφορές) - 3.2 (Βασικά Πρότυπα Αναφοράς για ESG) - 3.3 (Ρυθμιστικό Πλαίσιο στην ΕΕ και την Ελλάδα)
Κενά στις Τρέχουσες Πρακτικές Αναφοράς (5.2)	Η έλλειψη εναρμόνισης μεταξύ των πλαισίων GRI, SASB, TCFD και ESRS οδηγεί σε ασυνέπειες στις αναφορές (Dickins & Fay, 2016; Kotsantonis & Serafeim, 2019; Harasheh &	Οι εσωτερικοί έλεγχοι ενισχύουν τη συγκρισιμότητα μέσω τυποποίησης και ενσωμάτωσης διεθνών προτύπων στις διαδικασίες ελέγχου (Bualay, 2019; Polovyk &	- 3.2 (Βασικά Πρότυπα Αναφοράς για ESG) - 3.3 (Ρυθμιστικό Πλαίσιο στην ΕΕ και την Ελλάδα (CSRD, N. 5164/2024)) - 4.3

	Provasi, 2022; Goswami et al., 2023; Afolabi et al., 2022).	Korol, 2024; COSO, 2013).	(Εντοπισμός Κενών στη Βιβλιογραφία)
Αδυναμίες στα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (5.3)	Πολλές εταιρείες επικεντρώνονται μόνο στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, αγνοώντας την ενσωμάτωση ESG στις διαδικασίες τους (Wehrhahn & Velte, 2024; Daif & Jalal, 2022; Polovyk & Korol, 2024; Aluchna et al., 2022; Gafni et al., 2023).	Οι αρχές του πλαισίου COSO ενισχύουν την ενσωμάτωση ESG , εστιάζοντας στη διαχείριση κινδύνων και τη βελτίωση των αναφορών (COSO, 2013; Harasheh & Provasi, 2022; Crawford & Nilsson, 2023).	- 2.2 (Πλαίσιο COSO και Εφαρμογή του στις ESG Αναφορές) - 4.1 (Διεθνείς Πρακτικές και Μελέτες Περίπτωσης) - 6.1 (Ενίσχυση Διαφάνειας και Αξιοπιστίας)
Ανεπαρκής Απόδειξη Οικονομικών Οφελών (5.4)	Δυσκολία συσχέτισης των επενδύσεων ESG με βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη , μειώνοντας το ενδιαφέρον για υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών (Debnath et al., 2024; Harasheh &	Τα εσωτερικά ελεγκτικά συστήματα καταγράφουν τις οικονομικές επιπτώσεις των ESG πρακτικών , επιβεβαιώνοντας τη βιωσιμότητα των στρατηγικών (Affes & Jarboui, 2023; Porretta & Benassi, 2021;	- 6.1 (Ενίσχυση Διαφάνειας και Αξιοπιστίας)

	Provasi, 2022; Mazumder, 2024).	Wehrhahn & Velte, 2024).	
Ζητήματα Διαφάνειας και Ακρίβειας Δεδομένων (5.5)	Η αξιοπιστία των ESG δεδομένων επηρεάζεται από την απουσία τρίτων ελέγχων και ανεπαρκών μηχανισμών επαλήθευσης (Chen, 2024; Harasheh & Provasi, 2022; Abdullah & Haron, 2022).	Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου προσφέρουν μηχανισμούς επαλήθευσης και διαδικασίες επαρκούς παρακολούθησης για την ενίσχυση της αξιοπιστίας των αναφορών (Polonyk & Korol, 2024; COSO, 2013; Wehrhahn & Velte, 2024). Η εφαρμογή περιορισμένης διασφάλισης από εξωτερικούς φορείς μπορεί να συμπληρώσει τις λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου, προσφέροντας ένα επιπλέον επίπεδο ανεξάρτητης επιβεβαίωσης για τα δημοσιοποιούμενα	- 2.1 Ορισμός και Στόχοι Εσωτερικού Ελέγχου) - 3.3 (Ρυθμιστικό Πλαίσιο στην ΕΕ και την Ελλάδα (CSRD, N. 5164/2024) - 6.3 (Ο Ρόλος των Επιτροπών Ελέγχου και των ESG Ratings)

		δεδομένα ESG. (Bouten & Hoozée, 2024; Prinsloo & Maroun, 2020).	
Ελλιπής Ενσωμάτωση ESG στην Επιχειρηματική Στρατηγική (5.6)	Πολλές επιχειρήσεις δεν ενσωματώνουν επαρκώς τους ESG παράγοντες στην επιχειρηματική στρατηγική, περιορίζοντας τις βιώσιμες πρακτικές (Harasheh & Provasi, 2022; Polovyyk & Korol, 2024; Crawford & Nilsson, 2023).	Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ενισχύουν τη στρατηγική ενσωμάτωση ESG μέσω αξιολόγησης κινδύνων και ευκαιριών (COSO, 2013; Harasheh & Provasi, 2022; Buallay, 2019).	- 2.3 (Συστήματα Διαχείρισης Κινδύνων και Σχέση με τις ESG Γνωστοποιήσεις) - 7.2 (Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα και Βελτίωση Πρακτικών ESG)
Ασυνέπειες στα ESG Ratings (6.3)	Οι διαφορετικές μεθοδολογίες των οργανισμών ESG Ratings, όπως MSCI, Sustainalytics και Refinitiv, προκαλούν συγκρούσεις και μειώνουν την εμπιστοσύνη στα αποτελέσματα	Οι εσωτερικοί έλεγχοι εντοπίζουν τα κενά στις αξιολογήσεις, βοηθώντας στη βελτίωση της ακρίβειας των δεδομένων που αξιοποιούνται (Wehrhahn & Velte, 2024;	- 6.3 (Ο Ρόλος των Επιτροπών Ελέγχου και των ESG Ratings)

	(Mazumder, 2024; Kumar et al., 2024 Berg et al., 2022; Nair et al., 2023).	Crawford & Nilsson, 2023; COSO, 2013).	
--	--	--	--

Συμπερασματικά, η ενίσχυση των πλαισίων διακυβέρνησης, η λειτουργία αξιόπιστων μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και η αξιοποίηση εξωτερικών πρακτικών διασφάλισης αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες για την παροχή διαφανούς και αξιόπιστης μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Η ενσωμάτωση των αρχών ESG στις δομές διακυβέρνησης προάγει τη λογοδοσία, τη νομική συμμόρφωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών και εδραιώνοντας ισχυρά θεμέλια για το μέλλον.

7.2 Εντοπισμός Κενών στη Βιβλιογραφία

Παρά το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα ESG, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά κενά στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα. Τα κενά αυτά περιορίζουν την ολοκληρωμένη κατανόηση των παραγόντων ESG στην εταιρική διακυβέρνηση, τη σημασία των εσωτερικών ελέγχων για την υποβολή εκθέσεων ESG και τις επιπτώσεις αυτών των πρακτικών στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις. Η κάλυψη αυτών των κενών είναι κρίσιμη για την εξέλιξη του πεδίου και τη διασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις, τόσο σε διεθνές όσο και σε τοπικό επίπεδο, μπορούν να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά στρατηγικές ESG με βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη. Οι στρατηγικές αυτές πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένες με τις κανονιστικές απαιτήσεις και τις προσδοκίες της αγοράς, ενισχύοντας την εταιρική βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ έχουν συζητηθεί εκτενώς τα πλαίσια υποβολής εκθέσεων ESG, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη επαρκούς εμπειρικής έρευνας που να εξετάζει την εφαρμογή αυτών των πλαισίων σε διαφορετικούς κλάδους και γεωγραφικές περιοχές. Οι περισσότερες προαναφερθείσες μελέτες επικεντρώνονται σε μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, ενώ παρατηρείται έλλειψη έρευνας σχετικά με τον τρόπο που οι μικρότερες εταιρείες, και ιδιαίτερα αυτές που δραστηριοποιούνται σε αναδυόμενες αγορές, ενσωματώνουν τα ESG στη στρατηγική διαχείρισή τους. Η διαφοροποίηση στον βαθμό εφαρμογής των πλαισίων ESG ανά κλάδο, καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες στις αναδυόμενες αγορές κατά την ενσωμάτωσή τους στα παγκόσμια πλαίσια ESG, παραμένουν θέματα που δεν έχουν ερευνηθεί επαρκώς. Η διερεύνηση αυτών των πτυχών είναι απαραίτητη για την κατανόηση των πραγματικών επιπτώσεων των ESG σε διαφορετικά επιχειρηματικά περιβάλλοντα και τη διαμόρφωση κατάλληλων στρατηγικών υποστήριξης.

Επιπλέον, παρόλο που ο αντίκτυπος των πρακτικών ESG στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης σε ορισμένες έρευνες, οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της υιοθέτησής τους, ιδιαίτερα όσον αφορά την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια οικονομικών κρίσεων, παραμένουν ανεπαρκώς διερευνημένες. Ειδικότερα, η συσχέτιση των παραγόντων ESG με τη διαχείριση κινδύνων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο κατά περιόδους κρίσεων, όπως η πανδημία COVID-19, δεν έχει τεκμηριωθεί επαρκώς. Υπό το ίδιο πρίσμα, απουσιάζει

συστηματική έρευνα που να εξετάζει τη σύνδεση των προτύπων ESG με τις μελλοντικές οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταβλητότητα της οικονομίας. Η κατανόηση αυτών των δυναμικών είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση του ρόλου των ESG στη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων σε περιόδους αβεβαιότητας.

Ένα σημαντικό κενό στη διεθνή έρευνα αφορά την περιορισμένη εξέταση του ρόλου των εσωτερικών ελέγχων στη διασφάλιση της ακρίβειας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG. Παρότι οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι καθοριστικής σημασίας για την παροχή διαβεβαίωσης σχετικά με τη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, η υπάρχουσα βιβλιογραφία είναι περιορισμένη ως προς την ανάλυση των δραστηριοτήτων εσωτερικού ελέγχου και της αποτελεσματικότητάς τους στην παρακολούθηση και διασφάλιση της ποιότητας της πληροφόρησης για τα ESG. Επιπλέον, η σύνδεση μεταξύ των δομών εσωτερικού ελέγχου και της ποιότητας των γνωστοποιήσεων ESG παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκώς μελετημένη, ιδίως σε χώρες με λιγότερο αυστηρές νομικές απαιτήσεις. Η περαιτέρω διερεύνηση αυτής της σχέσης είναι απαραίτητη για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου μπορούν να ενισχύσουν την αξιοπιστία και την ποιότητα των μη χρηματοοικονομικών αναφορών στις διαφορετικές νομοθετικές και κανονιστικές συνθήκες.

Στην Ελλάδα, ενώ ορισμένες μελέτες έχουν εξετάσει τις πρακτικές ESG στην εταιρική διακυβέρνηση, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένης έρευνας που να αφορά την πλήρη ενσωμάτωση των παραγόντων ESG στην εταιρική κουλτούρα των εισηγμένων εταιρειών στο ΧΑΑ. Σημαντικό μέρος των υφιστάμενων ερευνών στην Ελλάδα εξακολουθεί να επικεντρώνεται στη δημοσιοποίηση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα ESG αντί της εφαρμογής των εν λόγω προτύπων στις επιχειρηματικές διαδικασίες. Φαίνεται ότι υπάρχει σημαντική έλλειψη κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα εφαρμόζουν βιώσιμες πρωτοβουλίες ESG στα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Επιπλέον, παρά τις πολλές μελέτες που έχουν εξετάσει τον αντίκτυπο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στην εταιρική απόδοση, παρατηρείται έλλειψη εμπειρικών στοιχείων που να διερευνούν με σαφήνεια πώς οι παράγοντες ESG συμβάλλουν στην οικονομική απόδοση των ελληνικών επιχειρήσεων. Οι υπάρχουσες έρευνες σχετικά με

τις επιπτώσεις της ενσωμάτωσης των ESG στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις εντός της ελληνικής αγοράς είναι περιορισμένες, ενώ εξακολουθεί να λείπει μια συστηματική ανάλυση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της αναφοράς ESG στο ελληνικό χρηματιστήριο και τους επενδυτές. Για την καλύτερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ των γνωστοποιήσεων ESG και των χρηματοοικονομικών επιδόσεων στην Ελλάδα, καθώς και σε παρόμοια οικονομικά περιβάλλοντα, απαιτείται περαιτέρω εμπειρική έρευνα. Η διερεύνηση αυτή θα βοηθήσει στον προσδιορισμό των επιπτώσεων των στρατηγικών ESG στην οικονομική απόδοση, προσφέροντας πολύτιμα δεδομένα για την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών στην ελληνική αγορά.

Ο ρόλος των εσωτερικών ελέγχων στις ελληνικές εισηγμένες εταιρείες στη διασφάλιση της αξιοπιστίας των αναφορών ESG είναι ένας άλλος τομέας που δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς. Ωστόσο, είναι κατανοητό ότι ο εσωτερικός έλεγχος και ο μηχανισμός διακυβέρνησης διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη συμμόρφωση με τα πρότυπα ESG, αλλά υπάρχουν ελάχιστες μελέτες που έχουν γίνει σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις γνωστοποιήσεις ESG στην Ελλάδα. Καθώς οι ελληνικές εταιρείες συνεχίζουν να ευθυγραμμίζονται με τα παγκόσμια πρότυπα ESG, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση των κινδύνων σχετιζόμενων με τα ESG, τη διασφάλιση της κανονιστικής συμμόρφωσης και την ενίσχυση της διαφάνειας των μη χρηματοοικονομικών αναφορών.

Η προσαρμογή των ελληνικών επιχειρήσεων στα εξελισσόμενα διεθνή πρότυπα υποβολής εκθέσεων ESG παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητη. Αν και το πρόσφατο ελληνικό νομικό πλαίσιο (Ν.5164/2024) έχει ενισχύσει τη ρύθμιση των ESG, οι υπάρχουσες μελέτες είναι περιορισμένες ως προς την εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι ελληνικές εταιρείες εναρμονίζονται με τα παγκόσμια πρότυπα αναφοράς ή των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν κατά τη διαδικασία αυτή. Το ερευνητικό αυτό κενό αναδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για περαιτέρω μελέτες που θα επικεντρωθούν στις πρακτικές δυσκολίες εφαρμογής των ESG στην Ελλάδα, καθώς και στις στρατηγικές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωσή τους με τα διεθνή πρότυπα. Η διερεύνηση αυτών των ζητημάτων θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά στην κατανόηση των προκλήσεων και των ευκαιριών που παρουσιάζονται για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της διαφάνειας στην ελληνική αγορά.

7.3 Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα και Βελτίωση Πρακτικών ESG

Ο δυναμικός χαρακτήρας των πρωτοβουλιών ESG υπογραμμίζει την ανάγκη για περαιτέρω επιστημονική διερεύνηση με στόχο την αντιμετώπιση υφιστάμενων ελλείψεων στις κατευθυντήριες γραμμές υποβολής εκθέσεων, στις δομές διακυβέρνησης και στη λειτουργική ενσωμάτωση των ESG στα επιχειρηματικά μοντέλα. Παρά την πρόοδο στη γνωστοποίηση στοιχείων ESG, η καθολική συμμόρφωση παραμένει ζητούμενο, καθώς παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ κλάδων και γεωγραφικών περιοχών. Τα υφιστάμενα πλαίσια αναφοράς στερούνται εναρμόνισης, ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε αναδυόμενες αγορές.

Η ενοποίηση και τυποποίηση των προτύπων ESG αποτελεί βασική προτεραιότητα για τη διευκόλυνση της προσβασιμότητας και τη συγκρισιμότητα των δεδομένων. Η δημιουργία ενός καθολικού παγκόσμιου πλαισίου αναφοράς ESG θα μπορούσε να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη βελτίωση της διαφάνειας και την προώθηση της παγκόσμιας συμμόρφωσης.

Επιπλέον, οι πολιτισμικές και περιφερειακές πτυχές των ESG πρακτικών αναδεικνύουν την ανάγκη για συγκριτική έρευνα σχετικά με την εφαρμογή παγκόσμιων προτύπων σε διαφορετικά ρυθμιστικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Μελέτες αυτού του είδους έχουν τη δυνατότητα να αναδείξουν βέλτιστες πρακτικές και να προτείνουν στοχευμένες στρατηγικές για την αντιμετώπιση τοπικών προκλήσεων, διευκολύνοντας έτσι τη συνολική υιοθέτηση των ESG πλαισίων.

Ένας κρίσιμος τομέας περαιτέρω έρευνας αφορά τις μακροπρόθεσμες οικονομικές επιπτώσεις της εφαρμογής των πρακτικών ESG. Ενώ τα βραχυπρόθεσμα οφέλη, όπως η ενίσχυση της εταιρικής φήμης και η αυξημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων, είναι ήδη εμφανή, απαιτείται βαθύτερη ανάλυση των επιπτώσεων στην αξία των μετόχων και στις οικονομικές αποδόσεις σε βάθος χρόνου. Η έρευνα θα μπορούσε να εστιάσει στην ανάπτυξη στρατηγικών που ενσωματώνουν αποτελεσματικά τους παράγοντες ESG στον εταιρικό σχεδιασμό, δημιουργώντας διαρκή οικονομική και κοινωνική αξία.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι αποτελούν θεμέλιο για τη διασφάλιση της ακρίβειας στις εκθέσεις ESG. Ωστόσο, η υπάρχουσα βιβλιογραφία παρέχει περιορισμένα εμπειρικά δεδομένα για τη συνεισφορά τους. Μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να εστιάσουν

στη συγκριτική αξιολόγηση της συμμόρφωσης των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου με τα πρότυπα ESG, εξετάζοντας την αποτελεσματικότητά τους στη διαχείριση σχετικών κινδύνων. Επιπλέον, η ανάλυση των δεξιοτήτων και των πόρων που διαθέτουν οι εσωτερικοί ελεγκτές θα μπορούσε να ενισχύσει τη συμβολή τους στις οργανωτικές διαδικασίες.

Οι επιτροπές ελέγχου, υπεύθυνες για την εποπτεία των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, αποτελούν επίσης αντικείμενο μελλοντικής έρευνας. Η μελέτη παραγόντων όπως η ποικιλομορφία, η ανεξαρτησία και η εξειδίκευση των μελών τους θα μπορούσε να αναδείξει την επίδρασή τους στην ποιότητα των εκθέσεων ESG. Παράλληλα, η ανάλυση της συνεργασίας μεταξύ επιτροπών ελέγχου και ελεγκτών θα μπορούσε να προσφέρει πολύτιμες γνώσεις για τη βελτίωση της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων.

Η ενσωμάτωση των ESG στο πλαίσιο διαχείρισης εταιρικών κινδύνων παραμένει ανεπαρκώς διερευνημένος τομέας. Η ανάλυση του τρόπου αξιολόγησης και αντιμετώπισης ESG κινδύνων, όπως η κλιματική αλλαγή και τα κοινωνικά ζητήματα, μπορεί να προσφέρει στρατηγικές ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των οργανισμών. Τέτοιες στρατηγικές είναι κρίσιμες σε ένα περιβάλλον αυξανόμενων παγκόσμιων προκλήσεων.

Οι προσδοκίες των ενδιαφερόμενων αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για τη διαμόρφωση ESG στρατηγικών. Η έρευνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στον αντίκτυπο της πίεσης από επενδυτές, πελάτες και ρυθμιστικές αρχές, με έμφαση στη βελτίωση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των γνωστοποιήσεων ESG.

Η εμβάθυνση στη μελέτη των ESG πρακτικών είναι κρίσιμη για την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της παγκόσμιας συμμόρφωσης. Η συνεργασία μεταξύ ακαδημαϊκής κοινότητας, επιχειρήσεων και ρυθμιστικών αρχών μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη εναρμονισμένων προτύπων και στρατηγικών, διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική αξία.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Abdullah, N. A. I., & Haron, R. (2022). ESG REPORTING PRACTICES AMONG ISLAMIC BANKS: A GLOBAL PERSPECTIVE. *IIUM Law Journal*, 30(S2), 01-36. <https://doi.org/10.31436/iiumlj.v30is2.755>
- Abhayawansa, S., & Adams, C. (2021). Towards a conceptual framework for non-financial reporting inclusive of pandemic and climate risk reporting. *Meditari Accountancy Research*, 30(3), 710-738. <https://doi.org/10.1108/medar-11-2020-1097>
- Affes, W., & Jarboui, A. (2023). The impact of corporate governance on financial performance: a cross-sector study. *International Journal of Disclosure and Governance*, 20(4), 374-394. <https://doi.org/10.1057/s41310-023-00182-8>
- Ajao, O. S., & Oluwadamilola, A. O. (2020). Internal control systems and quality of financial reporting in insurance industry in Nigeria. *Journal of Finance and Accounting*, 8(5), 212-220. <https://doi.org/10.11648/j.jfa.20200805.12>
- Al-Zwyalif, I. M. (2015). The role of internal control in enhancing corporate governance: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Management*, 10(7). <https://doi.org/10.5539/ijbm.v10n7p57>
- Alrabba, M. (2016). Measuring the impact of code of ethics on the quality of auditors' professional judgment. *Journal of Governance and Regulation*, 5(4). https://doi.org/10.22495/jgr_v5_i4_p4
- Alshammari, M. K. (2024). Audit committee traits impact on audit report lag: Evidence from non-financial listed entities. *Risk Governance and Control: Financial Markets and Institutions*, 14(3), 134–144. <https://doi.org/10.22495/rgcv14i3p13>
- Amine, A., & Azeddine, Z. (2020). The Role of Internal Control System in Enhancing Corporate Governance. *Management and Commercial Sciences Review*, 13(2), 363-375.

- Anginer, D., Demirgüç-Kunt, A., & Salvatore Mare, D. (2020). Bank regulation and risk in Europe and Central Asia since the global financial crisis. *Risk Governance and Control: Financial Markets and Institutions*, 10(1), 75–93. <https://doi.org/10.22495/rgcv10i1p6>
- Arif, M., Sajjad, A., Farooq, S., Abrar, M., & Joyo, A. S. (2020). The impact of audit committee attributes on the quality and quantity of environmental, social and governance (ESG) disclosures. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 21(3), 497-514. <https://doi.org/10.1108/cg-06-2020-0243>
- Aversa, D. (2024). Disclosures of banks' sustainability reports, climate change and central banks: An empirical analysis with unstructured data. *Risk Governance & Control: Financial Markets & Institutions*, 14(1), 76–102. <https://doi.org/10.22495/rgcv14i1p6>
- Bakker, C. C., Parawiyati, & Pangastuti, D. A. (2024). The Effects of Information Systems and the Utilization of Information Technology on the Quality of Financial Reports with Internal Control as Moderation. *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 7(1), 476-482. <https://doi.org/10.47191/jefms/v7-i1-50>
- Benjamin, S. J., & Biswas, P. K. (2022). Does winning a CSR Award increase firm value? *International Journal of Disclosure and Governance*, 19(3), 313-329. <https://doi.org/10.1057/s41310-022-00142-8>
- Boudawara, Y., Toumi, K., Wannes, A., & Hussainey, K. (2023). Shari'ah governance quality and environmental, social and governance performance in Islamic banks. A cross-country evidence. *Journal of Applied Accounting Research*, (ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/jaar-08-2022-0208>
- Bouten, L., & Hoozée, S. (2024). How sustainability assurance work gets done: assurors' sensemaking, socialization and interactions with clients. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. <https://doi.org/10.1108/aaaj-08-2022-5973>

- Buallay, A. (2019). Is sustainability reporting (ESG) associated with performance? Evidence from the European banking sector. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 30(1), 98–115. <https://doi.org/10.1108/MEQ-12-2017-0149>
- Buallay, A., & Al-Ajmi, J. (2020). The role of audit committee attributes in corporate sustainability reporting: Evidence from banks in the Gulf Cooperation Council. *Journal of Applied Accounting Research*, 21(2), 249-264. <https://doi.org/10.1108/jaar-06-2018-0085>
- Castellano, R., Cini, F., & Ferrari, A. (2024). Value creation and sustainable business model: are ESG ratings a matter of class? *Annals of Operation Research/Annals of Operations Research*, 1-24. <https://doi.org/10.1007/s10479-024-05859-z>
- Chen, C., Fan, M., & Fan, Y. (2023). The impact of ESG ratings under market soft regulation on corporate green innovation: an empirical study from informal environmental governance. *Frontiers in Environmental Science*, 11, 1278059. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1278059>
- Chen, S. (2024). The Influence of Artificial Intelligence and Digital Technology on ESG Reporting Quality. *International Journal of Global Economics and Management*, 3(1), 301–310. <https://doi.org/10.62051/ijgem.v3n1.36>
- Chen, S., & Fan, M. (2024). ESG ratings and corporate success: analyzing the environmental governance impact on Chinese companies' performance. *Frontiers in Energy Research*, 12, 1371616. <https://doi.org/10.3389/fenrg.2024.1371616>
- Chopra, S. S., Senadheera, S. S., Dissanayake, P. D., Withana, P. A., Chib, R., Rhee, J. H., & Ok, Y. S. (2024). Navigating the Challenges of Environmental, Social, and Governance (ESG) Reporting: The Path to Broader Sustainable Development. *Sustainability*, 16(2), 606. <https://doi.org/10.3390/su16020606>

- COSO. (2013). *Internal control - Integrated framework: Executive summary*. New York: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- COSO. (2017). *Enterprise Risk Management - Integrating with Strategy and Performance: Executive Summary*. New York: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Crawford, J., & Nilsson, F. (2023). Integrating ESG Risks into Control and Reporting: Evidence from Practice in Sweden. In *Handbook of Big Data and Analytics in Accounting and Auditing* (pp. 255-277). Singapore: Springer Nature Singapore.
https://doi.org/10.1007/978-981-19-4460-4_12
- Czaja-Cieszyńska, H., Kordela, D., & Garanti, Z. (2024). Banking Sector and ESG Scoring: European Union Overview. *Exploring ESG Challenges and Opportunities: Navigating Towards a Better Future* (Vol. 116, pp. 175-195). Emerald Publishing Limited.
<https://doi.org/10.1108/s1569-375920240000116010>
- Daif, A., & Jalal, A. (2022). The Contribution of Internal Audit to the Performance of the Internal Control System. *European Scientific Journal, ESJ*, 18, 25-32.
<https://doi.org/10.19044/esj.2022.v18n25p32>
- Debnath, P., Bhuyan, A. K., Das, S., Saikia, B., Saha, A., Chakravarty, E., Debi, H., & Rishav Kanoo. (2024). Nexus between ESG reporting and financial performance in the banking sector. *Corporate Law & Governance Review*, 6(4), 103–116.
<https://doi.org/10.22495/clgrv6i4p10>
- Debnath, P., Das, K., Bhuyan, A. K., Saikia, B., Das, S., Kanoo, R., Saha, A., & Hiranmayee Debi. (2024). Corporate sustainability reporting practices in the banking sector: A governance implication. *Journal of Governance and Regulation*, 13(4), 167–177.
<https://doi.org/10.22495/jgrv13i4art16>

- Dickins, D., & Fay, R. G. (2017). COSO 2013: Aligning Internal Controls and Principles. *Issues in Accounting Education*, 32(3), 117–127. <https://doi.org/10.2308/iace-51585>
- Dicuonzo, G., Donofrio, F., Iannuzzi, A. P., & Dell’Atti, V. (2022). The integration of sustainability in corporate governance systems: an innovative framework applied to the European systematically important banks. *International Journal of Disclosure and Governance*, 19(3), 249-263. <https://doi.org/10.1057/s41310-021-00140-2>
- Dimitropoulos, P. (2024). EU corporate sustainability performance and qualified audit opinion: the role of audit committee independence. *Managerial Auditing Journal*. <https://doi.org/10.1108/maj-01-2024-4191>
- Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Koutoupis, A. G., & Pazarskis, M. (2018). Relationship between internal audit factors and corporate governance. *Journal of Governance and Regulation*, 7(3), 13-17. http://doi.org/10.22495/jgr_v7_i3_p2
- Elidrisy, A., & Free Zone, Q. (2024). Comparative Review of ESG Reporting Standards: ESRS European Sustainability Reporting Standards" versus ISSB "International Sustainability Standards Board. *International Multilingual Journal of Science and Technology*, 9(3) 7191-7198.
- European Commission. (2020). *Corporate Sustainability Reporting Directive*. Official Journal of the European Union, pp. 1–5.
- European Parliament. (2022, June 21). *New social and environmental reporting rules for large companies* | News | European Parliament. www.europarl.europa.eu. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220620IPR33413/new-social-and-environmental-reporting-rules-for-large-companies>
- European Parliament and of the Council. (2022). *Official Journal of the European Union*. Doc ID: L:2022:153:TOC Doc Sector: other Doc Title: Official Journal of the European

Union, L 153. Europa.eu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2022%3A153%3ATOC>

European Union. (2014). *Directive 2014/56/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts*. Official Journal of the European Union, L158, 196–226.

European Union. (2014). *Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC*. Official Journal of the European Union, L158, 77–112.

European Union. (2023). *Delegated regulation - EU - 2023/2772 - EN - EUR-Lex*. Europa.eu. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj/eng

EY. (2025). *EU Sustainability Developments Issue 4*. Ey.com. https://www.ey.com/en_gl/technical/csr-d-technical-resources/eu-sustainability-developments-issue-4

EY denkstatt. (2023, August 22). *ESRS in a Nutshell: Achieving CSRD Compliance* | denkstatt. <https://denkstatt.at/en/esrs-standards-explained/>

Fourie, H., & Ackermann, C. (2013). The impact of COSO control components on internal control effectiveness: An internal audit perspective. *Journal of Economic and Financial Sciences*, 6(2), 495–518. <https://doi.org/10.4102/jef.v6i2.272>

Halomoan, J., & Hanggraeni, D. (2024). Comparison of ESG Rating Methods with AHP Methods (A Study in A State-Owned Electricity Company in Indonesia). *Quantitative Economics and Management Studies*, 5(3), 500–514. <https://doi.org/10.35877/454ri.qems2570>

Hammami, A., & Hendijani Zadeh, M. (2019). Audit quality, media coverage, environmental, social, and governance disclosure and firm investment efficiency. *International Journal*

of Accounting & Information Management, 28(1), 45–72. <https://doi.org/10.1108/ijaim-03-2019-0041>

Harasheh, M., & Provasi, R. (2022). A need for assurance: Do internal control systems integrate environmental, social, and governance factors? *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 30(1), 384-401. <https://doi.org/10.1002/csr.2361>

Henk, O. (2020). Internal control through the lens of institutional work: a systematic literature review. *Journal of Management Control*, 31(3), 239-273. <https://doi.org/10.1007/s00187-020-00301-4>

Héroux, S., & Fortin, A. (2024). How the three lines of defense can contribute to public firms' cybersecurity effectiveness. *International Journal of Disclosure and Governance*, 1-20. <https://doi.org/10.1057/s41310-024-00226-7>

Iannuzzi, A. P., Dell'Atti, S., D'Apolito, E., & Galletta, S. (2023). Nomination committee characteristics and exposure to environmental, social and governance (ESG) controversies: evidence from European global systemically important banks. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 23(6), 1314–1338. <https://doi.org/10.1108/cg-03-2022-0119>

Jameel, S. Z. M., Hamoody, K. M. T., & Al-Shmam, M. A. (2024). The impact of independence, organizational commitment strategy, good governance, and role ambiguity on the performance of internal auditors. *Corporate and Business Strategy Review*, 5(4), 152–162. <https://doi.org/10.22495/cbsrv5i4art14>

Jiang, W., Wang, X., Liang, L., Leng, M., & Fang, X. (2024). ESG Ratings as a Strategic Imperative: Unraveling Their Influence on Corporate Financial Performance in China. *Journal of the Knowledge Economy*, 1-25. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-02303-2>

- Jorgji, S., Teta, J., Mousa, S., Ponkratov, V., Elyakova, I., Vatutina, L., ... & Kosov, M. (2024). Sustainable Human Capital Management, ESG, and Firm Performance: Moderating Role of ESG Disclosure. *Journal of Human, Earth, and Future*, 5(2), 260-278.
- Junpeng, P. (2024). The Impact of ESG Information Disclosure on Corporate Risk and Financial Performance. *Accounting and Corporate Management*, 6(4).
<https://doi.org/10.23977/acccm.2024.060413>
- Kolsi, M. C., & Al-Hiyari, A. (2024). Does internal audit function outsourcing policy matter for environmental, social and governance performance score? Evidence from Bursa Malaysia. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 15(6).
<https://doi.org/10.1108/sampj-01-2024-0013>
- Koskelainen, M. (2024). Study of the Novel European Sustainability Reporting Standards (ESRS)—changes and impact on the case company.
- Kotsantonis, S., & Serafeim, G. (2019). Four Things No One Will Tell You About ESG Data. *Journal of Applied Corporate Finance*, 31(2), 50–58. <https://doi.org/10.1111/jacf.12346>
- Koutoupis, A., & Pappa, E. (2018). Corporate governance and internal controls: a case study from Greece. *Journal of Governance and Regulation*, 7(2), 91–99.
https://doi.org/10.22495/jgr_v7_i2_p8
- Kumar, A., King, T., & Ranta, M. (2024). Corporate governance characteristics and involvement in ESG activities: current trends and research directions. *Corporate Governance*, 24(8), 175–209. <https://doi.org/10.1108/cg-09-2023-0397>
- Kyriakidou, A., Tsiouni, M., Kountios, G., & Papadavid, G. (2024, September). The financial performance of the Greek food industry before and after the application of ESG criteria. *Tenth International Conference on Remote Sensing and Geoinformation of the Environment (RSCy2024)* (Vol. 13212, pp. 160-168). SPIE.

- Landi, G. C., Iandolo, F., Renzi, A., & Rey, A. (2022). Embedding sustainability in risk management: The impact of environmental, social, and governance ratings on corporate financial risk. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 29(4), 1096-1107.
- La Torre, M., Cardi, M., Leo, S., & Gherardini, J. S. (2023). *ESG Ratings, Scores, and Opinions: The State of the Art in Literature*. 61–102. https://doi.org/10.1007/978-3-031-22539-0_4
- Lilas, F., & Huisman, R. (2024). *The Impact of ESG Scores on Stock Market Performance: The Case of Greek Companies* (Master's thesis).
- Malik, M. (2024). Risk governance and bank risk of public commercial banks of OECD. *Risk Governance and Control Financial Markets & Institutions*, 14(1), 19–34. <https://doi.org/10.22495/rgcv14i1p2>
- Mazumder, M. M. M. (2024). An empirical analysis of SDG disclosure (SDGD) and board gender diversity: insights from the banking sector in an emerging economy. *International Journal of Disclosure and Governance*, 1-17. <https://doi.org/10.1057/s41310-023-00223-2>
- Menicucci, E., & Paolucci, G. (2023). ESG dimensions and bank performance: An empirical investigation in Italy. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 23(3), 563–586. <https://doi.org/10.1108/cg-03-2022-0094>
- Mishra, P. M., & Sant, T. G. (2023). Examine the level of environmental, social and governance disclosure in sustainability report – a study of the Indian banking sector. *International Journal of Innovation Science*, 16(2), 420-442. <https://doi.org/10.1108/ijis-08-2022-0136>
- Mishra, P., & Kumar, K. (2023). Uncovering the sustainability reporting: bibliometric analysis and future research directions. *International Journal of Disclosure and Governance*, 1-23. <https://doi.org/10.1057/s41310-023-00216-1>

- Muhtar, M. (2022). Non-compliance to SAP on local governments in Indonesia: The impact of internal control weaknesses in internal control in accounting and financial reporting and regional complexity. *Jurnal Penelitian*, 19(1), 11–22. <https://doi.org/10.26905/jp.v19i1.8261>
- Murata, R., & Hamori, S. (2021). ESG Disclosures and Stock Price Crash Risk. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(2), 70. <https://doi.org/10.3390/jrfm14020070>
- Naseer, M. M., Guo, Y., & Zhu, X. (2024). ESG trade-off with risk and return in Chinese energy companies. *International Journal of Energy Sector Management*, 18(5), 1109-1126. <https://doi.org/10.1108/ijesm-07-2023-0027>
- Nashar, T. (2016). THE PROBABLE EFFECT OF INTEGRATED REPORTING ON AUDIT QUALITY. *Journal of Governance and Regulation*, 5(2).
- Neitzert, F., & Petras, M. (2022). Corporate social responsibility and bank risk. *Journal of Business Economics*, 92(3), 397-428.
- Nguyen, T. N., Stewart, C., & Matousek, R. (2018). Risk management of the banking system: An emerging market survey. *Risk Governance and Control: Financial Markets and Institutions*, 8(3), 7–20. <https://doi.org/10.22495/rgcv8i3p1>
- Oprean-Stan, C., Oncioiu, I., Iuga, I. C., & Stan, S. (2020). Impact of Sustainability Reporting and Inadequate Management of ESG Factors on Corporate Performance and Sustainable Growth. *Sustainability*, 12(20), 8536. <https://doi.org/10.3390/su12208536>
- Otley, D., & Soin, K. (2014). Management control and uncertainty. In *Management control and uncertainty* (pp. 1-13). London: Palgrave Macmillan UK.
- Pagkalou, F. I., Galanos, C. L., & Thalassinou, E. I. (2024). Exploring the Relationship between Corporate Governance, Corporate Social Responsibility and Financial and Non-Financial Reporting: A Study of Large Companies in Greece. *Journal of Risk and Financial Management*, 17(3), 97–97. <https://doi.org/10.3390/jrfm17030097>

- Polovyk, Y., & Korol, S. (2024). Non-financial reporting in the industrial sector. *SCIENTIA FRUCTUOSA*, 155(3), 125–142. [https://doi.org/10.31617/1.2024\(155\)08](https://doi.org/10.31617/1.2024(155)08)
- Porretta, P., & Benassi, A. (2021). Sustainable vs. not sustainable cooperative banks business model: The case of GBCI and the authority view. *Risk Governance and Control: Financial Markets and Institutions*, 11(1), 33–48. <https://doi.org/10.22495/rgcv11i1p3>
- Prinsloo, A., & Maroun, W. (2021). An exploratory study on the components and quality of combined assurance in an integrated or a sustainability reporting setting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 12(1), 1–29. <https://doi.org/10.1108/sampj-05-2019-0205>
- Rajani, B. D. (2024). THE ROLE OF ESG DISCLOSURE PRACTICES IN INVESTMENT DECISIONS. *EPRA International Journal of Environmental, Economics, Commerce and Educational Management*, 11(1), 30–37. <https://doi.org/10.36713/epra15522>
- Rakipi, R., & D’Onza, G. (2023). The involvement of internal audit in environmental, social, and governance practices and risks: Stakeholders’ salience and insights from audit committees and chief executive officers. *International Journal of Auditing*, 28(3), 522–535. <https://doi.org/10.1111/ijau.12341>
- Rao, S. S., & Juma, N. (2024). An exploration of ESG activities and firm performance of global companies during the COVID-19 pandemic. *Corporate Ownership and Control*, 21(4), 15–27. <https://doi.org/10.22495/cocv21i4art2>
- Schilling-Vacaflor, A., & Gustafsson, M. (2023). Towards more sustainable global supply chains? Company compliance with new human rights and environmental due diligence laws. *Environmental Politics*, 33(3), 422–443. <https://doi.org/10.1080/09644016.2023.2221983>

- Schilling-Vacaflor, A., & Gustafsson, M. T. (2024). Integrating human rights in the sustainability governance of global supply chains: Exploring the deforestation-land tenure nexus. *Environmental science & policy*, 154, 103690.
- Setiyawati, H. (2020). Analysis of the Impact of Financial Statements Quality on Public Accountability. *International Journal of Asian Social Science*, 10(10), 623–637. <https://doi.org/10.18488/journal.1.2020.1010.623.637>
- Soh, D. S. B., & Martinov-Bennie, N. (2015). Internal auditors' perceptions of their role in environmental, social and governance assurance and consulting. *Managerial Auditing Journal*, 30(1), 80–111. <https://doi.org/10.1108/maj-08-2014-1075>
- Soras, E., & Christopoulos, A. G. (2023). Compliance with the Requirements of the Greek Legislation for Reporting on ESG Issues: The Case of the Paper Processing Sector. *Journal of Risk and Financial Management*, 17(1), 14. <https://doi.org/10.3390/jrfm17010014>
- Speklé, R., & Kruis, A.-M. (2014). Management Control Research: A Review of Current Developments. *Management Control and Uncertainty*, 30–46. https://doi.org/10.1057/9781137392121_3
- Stamelos, C. (2022). CORPORATE SUSTAINABILITY AND ESG FACTORS IN GREECE AND CYPRUS: COMPLIANCE, LAWS AND BUSINESS PRACTICES, TOWARDS A HOLISTIC APPROACH. *InterEULawEast: Journal for the International and European Law, Economics and Market Integrations*, 9(2), 289–313. <https://doi.org/10.22598/iele.2022.9.2.10>
- Tadesse, A. F., Rosa, G. C., & Parker, R. J. (2022). The Adoption and Consequences of COSO 2013. *Accounting Horizons*, 36(4), 241–260. <https://doi.org/10.2308/horizons-18-123>
- United States Congress. (2002). *Sarbanes-Oxley Act of 2002*. Public Law No. 107-204, 116 Stat. 745.

- Waas, B. (2021). The “S” in ESG and international labour standards. *International Journal of Disclosure and Governance*, 18(4), 403-410. <https://doi.org/10.1057/s41310-021-00121-5>
- Wang, J., & Sun, J. (2022). The role of audit committees in social responsibility and environmental disclosures: evidence from Chinese energy sector. *International Journal of Disclosure and Governance*, 1-16. <https://doi.org/10.1057/s41310-021-00131-3>
- Wehrhahn, C., & Velte, P. (2024). The relationship between audit committees, external auditors, and internal control systems: a literature review and a research agenda. *Journal of Financial Reporting and Accounting*. <https://doi.org/10.1108/jfra-05-2024-0312>
- Zhao, Y., Elahi, E., Khalid, Z., Sun, X., & Sun, F. (2023). *Environmental, Social and Governance Performance: Analysis of CEO Power and Corporate Risk*. 15(2), 1471–1471. <https://doi.org/10.3390/su15021471>
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2016). *NOMOS YIT' APIΘM*. 4403.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2024). *NOMOS YIT' APIΘM*. 5164.